Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 89. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 11-го ТРАВНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MAY 11, 1955. No. 89. VOL. LXII.

„НАМ ТРЕБА КОЖНОГО З НАШИХ СОЮЗНИКІВ І СОЮЗНИКАМ ТРЕБА НАС!"

АДМІРАЛ РЕДФОРД ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА КОНЕЧНІСТЮ ПРОГРАМИ ЧУЖОЗЕМНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОЇ БЕЗПЕКИ ЗДА

Вашингтон. — Перед Сенатською Комісією Закордонних Справ зізнавав шеф об'єднаних штабів американських збройних сил адмірал Артур В. Редфорд разом з асистентом секретаря оборони Г. Струве Генселом у справі запропонованого президентом Айзенгавером асигнування 3.530,000,000 долярів для здійснення програми чужоземної військової і невійськової допомоги. Адмірал Редфорд підтримав запропонований Президентом плян і висоту допомоги. Оборонні вимоги З'єдинених Держав причинилися до посилення оборонних спроможностей американських союзників — заявив адм. Редфорд. Із зростом і розвитком колективної сили світу, — кожна з вільних держав має можливість нормувати свої оборонні зусилля і рівноважити їх із зусиллям інших держав. Посилення оборонних збройних сил світу дозволило З'єдиненим Державам зменшити скількість військ потрібних для охорони Західнього Пацифіку. Тому теж „програму чужоземної допомоги було б вірніше назвати „коштами союзної оборони, — призначеними на якнайуспішнішу і якнайправильнішу охорону безпеки З'єдинених Держав та інших вільних націй світу". Ніяким іншим шляхом не змогли б ЗДА добитися того ступеня безпеки, що його вони мають тепер, як саме програмою чужоземної допомоги. „Ми потребуємо всіх і кожного із наших союзників і ті всі союзники потребують нас — казав адм. Редфорд. Стабілізуючи воєнну господарку в нас і в союзників, ми водночас є готові зустріти загрозу комуністичної агресії не тільки цього року чи нарік, але взагалі в найближчих роках". Наприкінці своїх зізнань заявив адм. Редфорд, що вже започатковано працю над творенням збройної сили Західньої Німеччини, яка востаннє стала членом Організації Північно-Атлантійського Пакту. Щодо Формози, то вона — за словами адм. Редфорда — має найперше місце в доставі американської зброї.

Підводна атомова пробна експльозія на Тихому океані

Вашингтон. — Найближчими днями відбудеться під водою в неназваному місці Тихого океану пробна експльозія з невеликою атомовою бомбою. Завданням цієї проби допомогти встановити і розбудувати методи американської оборони проти евентуальної атаки ворожих підводних човнів. Пробна експльозія відбудеться, згідно з заявою департаменту оборони і Комісії Атомової Енергії, багато соток миль від західнього побережжя З'єдинених Держав. Вона не матиме ніяких загрозливих наслідків для населення американського суходолу ані для мешканців будьяких островів. Не спричинить вона теж ніякої шкоди для рибної індустрії, бо там де вона буде відбуватися, немає риб придатних для харчування. Ця атомова експльозія буде другою з черги американською пробою того роду. Опрацьовування тактити підводної оборони у ЗДА відбувається успішно і в цій ділянці встановлено вже чимало нових способів. Перша підводна атомова проба відбулася 1946 року на атолю Бікіні в Тихому океані.

Рекордове збільшення числа затруднених в квітні цього року

Вашингтон. — Статистичне бюро департаменту торгівлі повідомляє, що в квітні цього року було рекордове збільшення числа затруднених. Воно збільшилось в тому місяці на 1,208,000 і становило 61,685,000 осіб. Подібно збільшилося було число затруднених в квітні 1946 року — на 1,660,000 осіб. Досі найбільше число затруднених було в 1953 році — 61,600,000. Одночасно зменшилося безробіття на 200,000 і в квітні виносило 2,962,000. В квітні минулого року число безробітних виносило 3,465,000. Найбільше збільшення числа затруднених видно в рільництві, і в будівельному промислі. Секретар праці Мічелл сказав, що велике значення має і незначне збільшення числа затруднених в промислі, яке виносить 40,000. В квітні звичайно зменшується число індустріяльних робітників, а цього року воно виносить 16,242,000 і є на 300,000 більше в порівнянні з минулим роком, хоч ще не дійшло до рівня з 1953 року. Робітні сили ЗДА, разом із збройними силами, виносили в квітні цього року — 67,781,000.

В АМЕРИЦІ

● **До ЗДА** прилетів 96-річний імігрант, якого на летовищі в Ню Йорку привітали 25 членів його родини, між ними дві доньки і три сини. Він замешкав у Ню Оренджі, Ню Джерзі, в своєї невістки. На його честь влаштовано прийняття, на якому було 50 членів родини і приятелів. „Новий" старенький імігрант — селянин із Паольо дель Колле, з підвденої Італії.

● **На Генеральній Асамблеї** Пресвітеріянської Церкви обговорюватимуть справу висвячення жінок на священиків. Збори Асамблеї відбудуться в Лос Анджелесі (Каліфорнія) від 19 до 25 травня ц. р.

● **31 травня ц. р.** населення ЗДА становитиме 165 мільйонів осіб, як повідомляє департамент торгівлі. Це — на 25 мільйонів більше як було на день 8 травня 1945 року.

● **Стейтовий секретар** автострад у Пенсилвенії повідомив, про продаж за один доляр готелю „Король Пруссії", що стоїть на головній автостраді. Цей готель хотіли були вже давно продати, але покупців на нього не знайшлося. Якщо й тепер охочих купити цей готель не знайдеться, його знищать коштом відділу стейтових автострад.

● **Статистичне бюро** проектує в 1956 р. провести перепис визнавців усіх релігій в ЗДА. Для цього вишлють квестіонарі до всіх релігійних деномінацій, щоб вони подали статистичні дані про всіх вірних. Конгрес мусів би ухвалити на цей перепис мільйон долярів. Подібні переписи відбувалися щодесять років від 1906 до 1936 року, але 1946 р. він не відбувся, бо Конгрес не ухвалив потрібних видатків.

● **На американських літаках**, з яких десять рбків тому скинуто перші атомові бомби на Японію, прибули до ЗДА 25 японських дівчат, які потерпіли під час експльозії цих бомб. У шпиталі Мавнт Сайней, їм зроблять пластичні операції, коштом цієї країни. Це буде в Ню Йорку.

● **Летунська команда** вислала на висоту 123 миль ракету, щоб дослідити стан погоди в стратосфері. В ракеті знаходяться відповідні метеорологічні інструменти, які автоматично зазначать соняшну радіяцію, температуру, ясність неба та ін.

● **Арґентинський примас** кардинал Сантіяґо Луїс Копелло закликає вірних, щоб домагалися в поліційних станицях по всій країні звільнення з тюрми 17-ох католицьких провідників, яких заарештовано 7 травня ц. р.

Домагаються координації Цивільної Оборони

Вашингтон. — Крайове Товариство Плянування домагається, щоб президент Айзенгавер найменував окрему оборонну комісію з цивільних представників, яка координувала б усі роди протилетунської оборони. Ця цивільна добровільна організація ствердила досі такі хиби в протилетунській обороні ЗДА: 1. Відсутність пляну відбудови і відновлення громадського життя та економіки в частинах країни, знищених під час ворожого налету. 2. Відсутність співпраці і проводу в невійськовій обороні. 3. Незалучення до участи в цивільній обороні найширших верхів населення. Багато департаментів і аґенцій займаються справою протилетунської оборони, але їм бракує центрального проводу і координації. Немає також розмежування, хто і за що мав би відповідати в обороні, і тому можливі конфлікти між окремими аґенціями. Тому конче треба вже тепер усійнити, хто і чим мав би займатися і за що відповідати на випадок дійсної небезпеки. До Крайового Товариства Плянування повинні належати провідники підприємств, юній, сільського господарства, стейтів і самоуправ, університетів, професіоналістів ,науковців і громадянських груп.

Палата Репрезентантів за 8.8% підвищення платні поштовикам

Вашингтон. — Палата Репрезентантів прийняла більшістю 328-ох до 66-ох голосів законопроєкт про 8.8 відсоткове підвищення платні для 500,000 поштових працівників, не зважаючи на те, що президент не погоджується на більше підвищення від 7.6 відсотка. Ця більшість була на 65 голосів вища від потрібних двох третіх голосів, щоб уневажнити „вето" президента. Сподіються, що і Сенат погодиться на те саме підвищення в висоті 8.8 відсотка дотеперішньої платні, хоч немає певности, чи в Сенаті буде потрібна більшість двох третіх присутніх сенаторів, щоб уневажнити президентове „вето". Пів мільйона поштових працівників дістають платні в сумі двох більйонів долярів річно. Коли б Конґрес прийняв підвищення в висоті 8.8 відсотка, то ця сума збільшилася б на 173 мільйони долярів, а президент погоджується на 7.6 відсоткове підвищення, яке коштувало б державну скарбницю тільки 129 мільйонів долярів.

Палата Репрезентантів за право стейтів для Гаваїв і Аляски

Вашингтон. — Палата Репрезентантів більшістю 322-ох до 66-ох голосів прийняла законопроєкт про надання права стейтів і Алясці і Гаваям. Цей законопроєкт виключає можливість надати право стейту тільки одній із цих двох територій. Палата Репрезентантів поділилася на три групи в справі цього законопроєкту. Найбільша група була за тим, щоб об'єднати законопроєкт про надання права стейтів Гаваям і Алясці в один законопроєкт, і ця врупа була найбільша. Інша група хотіла надати право стейту тільки Гаваям, і в цій групі більшість мали републіканці. Третя група була за право стейту тільки для Аляски, де більшість мали досі демократи. Вкінці поважна більшість Палати Репрезентантів прийняла законопроєкт про надання прав стейтів і Гаваям і Алясці. Цей законопроєкт мусить ще ухвалити Сенат, і аж тоді його міг би підписати президент.

Сорок поранених при будові Нюйоркського Колізею

Ню Йорк, Н. И. — Головна виставова підлога в Нюйоркському Колізеї завалилася, коли на неї наливали цемент і десятки робітників впали вниз, коли вался цілий головний поверх. Негайно після цієї катастрофи почали робітники викопувати присипаних робітників. Досі бракує ще один робітник, якого не вспіли віднайти, а коло 40 робітників поранених, з чого 20 відвезено до шпиталю. Один із тих поранених робітників знаходиться в поважному стані. Представник контракторів заявив, що досі не знати, яка була причина цієї катастрофи. Цей Колізей має коштувати разом із адміністраційним будинком коло 35 мільйонів долярів. Колізей має бути найбільшою залею в Ню Йорку, в якій можуть відбуватися світові виставки та крайові конвенції для вибору кандидатів на президента. Досі ще не ствердили, як велика частина підлоги завалилася. Комісар пожарної сторожі твердить, що завалена підлога велика на 240 квадратових стіп, а представник контракторів каже, що підлога завалилася на просторі 100 на 125 стіп. Ця підлога знаходиться 22 стопи понад рівень вулиці і під нею не було іншої підлоги.

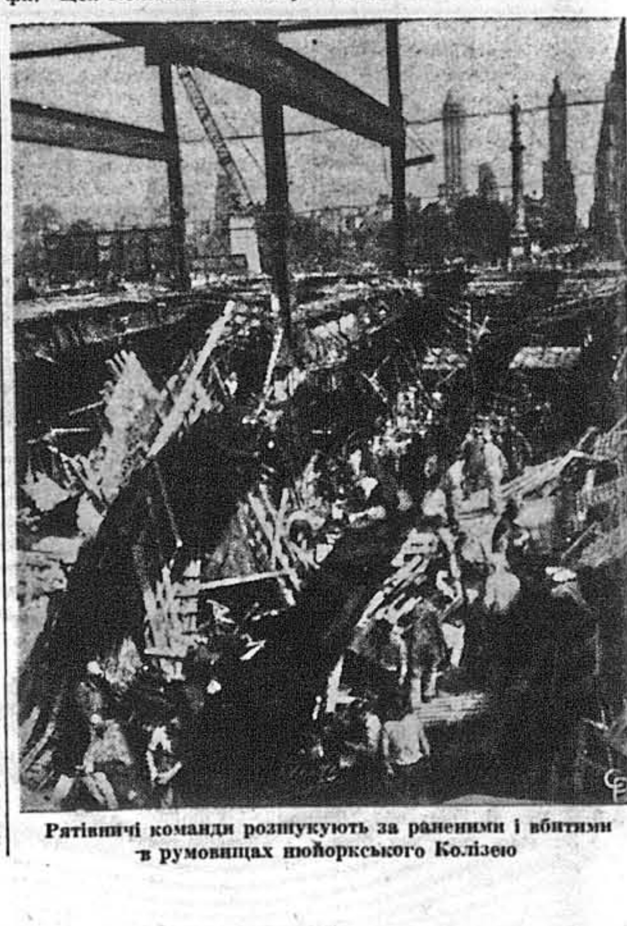

Рятівничі команди розшукують за раненими і вбитими в румовищах нюйоркського Колізею

Канцлер Західньо-Німецької Республіки Аденауер займає місце за столом президії НАТО.

Німеччина вперше засіла в Раді НАТО

Париж. — У понеділок 9 травня ц. р. відкрито конференцію 15-ти держав Організації Північно-Атлантійського Пакту, а те засідання всі промовці, починаючи від головуючого на ньому грецького міністра закордонних справ Стефанопульоса, назвали „історичним" з уваги на присутність на ньому вперше також представника Західньої Німеччини, канцлера Аденауера. Цей останній, як повідомляють часописи — був *центральною фіґурою* засідання, бо всі промовці займались у своїх виступах велетенським значенням приступлення Німецької Федеративної Республіки до західньої оборонної системи, і то якраз в 10-річчя закінчення другої світової війни. Канцлер Аденауер промовляв останнім. Він дякував попереднім промовцям та натаврував режими цісарської і нацистської Німеччини, які штовхнули були Німеччину й увесь світ у дві світові війни. Нещастя, що його зазнав в обох тих війнах німецький нарід, змінили й переродили — казав Аденауер — німецький нарід, який навчився понад усе цінити мир і волю. Французький міністер закордонних справ Піне славив спеціяльно заслуги канцлера Аденауера. Англійський міністер *закордонних справ МекМіллан жалував*, що на тому історичному засіданні нема його попередника, теперішнього прем'єра Англії Ідена, який поклав такі великі заслуги для осягнення тієї західньої єдности. Державний секретар Доллес підкреслив значення — боронити принципи волі і миру силою.

Над головною кватирою НАТО піднято німецький прапор

Париж. — У Рокенкурі під Парижем, де приміщується головна кватира НАТО, відбулась церемонія піднесення вперше також німецького державного прапору поруч із прапорами всіх інших держав, приналежних до НАТО. Французький сержант приніс німецький прапор, а командант гол. кватири, полк. Конноллі, дав приказ підняти німецький прапор. Тоді англійська військова капеля заграла „Дойчлянд, Дойчлянд ібер аллєс", німецький національно-державний гимн, офіційно названий тепер „Дойчляндлід" (пісня Німеччини). Тому, що прапори всіх 15-ти держав підносяться при урочистих нагодах за абетковим порядком, то німецький прапор піднято як перший (Німеччина по-французьки — „Альмань"). Після того головний командант збройних сил НАТО генерал Грунтер, після нього французький генерал Рене Лер та інші різнонаціональні генерали стискали руку німецького генерала Ганса Шпайдля, колишнього шефа штабу в африканському корпусі маршала Роммеля, який після війни став професором новітньої історії в університеті у Тібінґен. Тому, що нема ще німецького закону про творення нової армії, Шпайдель, як і 5 інших високих німецьких старшин, приділених до штабу НАТО, одягнені в цивільні вбрання.

ЗВІЛЬНЕНО УКРАЇНСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ ІНДОКИТАЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Як вже подавала преса, деяка скількість українських добровольців, які брали участь у війні в Індокитаю проти комуністичних військ, попала була у полон. З уваги на те, що багато з тих полонених — це втікачі-еміґранти, ЗУАДКомітет звернувся був до міністерства військових справ Франції з проханням, домагатись звільнення тих українських полонених на рівні із полоненими французами й іншими національними групами під час переговорів із командою комуністичних військ в Індокитаю. Крім того, екзекутивний директор ЗУАДКомітету під час свого побуту на міжнародній конференції в Женеві минулої осени безпосередньо інтервеніював в цій справі в Міжнародному Червоному Хресті. ЗУАДК дістав запевнення, що всі українські полонені користатимуть із тих самих прав при звільненні, як і французькі полонені. Під цю хвилину *вже всі полонені, включно з* полоненими українцями звільнені у висліді умов французько-китайського договору в Женеві. Управа ЗУАДКомітету отримала тепер від міністерства військових справ Франції письмо, в якому те військове міністерство інформує про звільнення всіх українських пополених Індокитайської війни, як теж подає точний список вояків-українців із заподанням військового ступня і дати звільнення з полону. Крім цього Міністерство подало, що майже всі з цих вояків мають свої рідні у Франції та й запевняє, що може подати інші інформації і докладніші дані про кожного із цих вояків, якщо звернутись індивідуально в кожній справі. Канцелярія ЗУАДКомітету має повний список тих вояків і заінтересованим може допомогти за посередництвом французького військового міністерства сконтактуватись із ними.

ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕР ПОГОДИВСЯ СТРІНУТИСЬ З БУЛҐАНІНИМ

ПЕРЕДУМОВОЮ ЗУСТРІЧІ Є ВИГОТОВЛЕННЯ РАНІШЕ ДОКЛАДНОГО ДЕННОГО ПОРЯДКУ

Париж. — Президент Айзенгавер уповноважив державного секретаря, щоб той вирішив, чи для успішности найближчої конференції з Совєтами було б доцільно, щоб та конференція відбулась не між міністрами закордонних справ чотирьох великодержав, а між головами урядів. Таким чином президент Айзенгавер у принципі погодився на концепцію Англії і Франції, щоб найближча конференція „великої чвірки" відбулась „на найвищому рівні". Це означає зміну первісного становища президента, бо він уважав ще на останніх пресових конференціях, що сперщу повинні б стрінутися міністри закордонних справ, а конференція, яку колись пропонував був Черчил, могла б відбутися аж тоді, коли б були повні ґарантії успіху такої зустрічі. Однак президент Айзенгавер, змінюючи своє становище, узалежнив свою участь у новій конференції з Совєтами від того, щоби докладно устійнити раніше денний порядок, а також, щоб сам державний секретар Доллес рішив, чи така зустріч побажана. Зміна становища президента Айзенгавера наступила після довгої телефонічної розмови держ. секретаря Доллеса з Парижу з през. Айзенгавером у Вашинґтоні. На найближчу неділю є сподівана зустріч трьох західніх міністрів закордонних справ з Молотовим у Відні, коли то має бути підписаний держ. договір про Австрію. При цій нагоді напевне відбудеться окрема нарада з Молотовим над конференцією „великої чвірки" і виясниться можливості такої конференції. Взяли б у ній участь: президент Айзенгавер, англійський прем'єр Іден, французький прем'єр Фор і совєтський прем'єр Булґанін. Очевидно, що у конференції взяли б участь також міністри закордонних справ Доллес, Мек Міллан, Піне і Молотов. Гадають, що перед англійськими виборами, які відбудуться 26 ц. м., така зустріч неможлива. За часописними повідомленнями, зібрані в Парижі міністри закордонних справ передбачують цю нову велику конференцію Заходу з Совєтами на половину червня, а то й на липень ц. р. До того часу дипломатичним шляхом буде устійнений точний денний порядок і буде виясено, чи конференція має поважні вигляди на успіх, бо всі, мовляв, здають собі справу, що коли б з'їзд прем'єрів 4-ох великих держав Заходу, включно з президентом ЗДА, скінчився невдачею, то це створило б куди гіршу міжнародну ситуацію, аніж вона є вже тепер.

Булґанін проводитиме совєтській делеґації у Варшаві

Москва. — В середу 11 ц. м. має розпочатись у Варшаві конференція 9-ти комуністичних держав у справі створення в СССР і його сателітів військового бльоку під одним командуванням. Комуністичний Китай має взяти участь в тій конференції у характері обсерватора. Ціллю конференції — протиставити східній комуністичний бльок західньому бльокові НАТО, а для такої конференції вибрано акуратно той сам час, коли у Парижі нараджуються 15 держав НАТО, вперше також з участю Німецької Федеративної Республіки. В понеділок 9 ц. м. Молотов подав це до відома під час прийняття в чесько - словацькій амбасаді у Москві з нагоди 10-річчя визволення Чехословаччини від німецької окупації. Виїзд Булґаніна на чолі совєтської делеґації, в склад якої входитимуть між іншими також Молотов і його заступник Зорін, преса коментує, як бажання підкреслити однаково значення тієї конференції у Варшаві, як також керівну позицію самого Булґаніна, як совєтського прем'єра.

Хрущов відмовляється говорити про своє значення

Москва. — Нікіта Хрущов відмовився відповісти, чи правдою є, що в теперішній системі правління в Совєтському Союзі він має дійсно найбільшу реальну силу. Таке питання поставив йому представник Ассосієйтед Пресс у Москві, стрінувши Хрущова в чесько - словацькій амбасаді на прийнятті з нагоди 10-річчя визволення ЧСР від німців. Однак Хрущов не відповів, лише звернув увагу кореспондентові, що американцеві небезпечно розмовляти „з таким комуністом, як я". „Що — запитував Хрущов — сталося з Герстом, відколи він мав зі мною розмову? Що сталося з МекДеффі? Чи МекКарті сягнув по них?" — Американський кореспондент відповів, що ані власник часописного концерну Герст, ані нюйоркський адвокат МекДаффі не мали в Америці найменших неприємностей у зв'язку з своїми розмовами з Хрущовим та просив Хрущова не журитися цим: мовляв, державний секретар Доллес говорить час-до-часу з комуністом, що зветься Молотов, а може прийде час, то й президент Айзенгавер говоритиме з комуністом, якому на ім'я Булґанін. Але Хрущов підняв лише чарку і заявив: „Напиймося! Може запитаєте мене іншим разом" — і на тому закінчив розмову.

В СВІТІ

● **До Москви** прибуло 9 американських старшин і вояків, які брали участь в „зустрічі над Ельбою", коли 25 квітня 1945 р. зустрілись там совєтська й американська армії, надійшовши в своєму наступі з двох протилежних сторін Европи. До СССР приїхали вони на запрошення совєтського комітету, що влаштовував святкування цих роковин. Приїзжих американців вітали на летовищі в Москві дуже урочисто, і, хоч літак прибув після півночі, їх приїзд сфільмовано і взято на телевізію.

● **Прем'єр** Південно - Африканського Союзу, колишньої держави бурів, яка є членом Британського Комонвелту, заявив, що британський прапор, „Юніон Джек", є у Південній Африці „чужинецьким прапором", а Південна Африка змагає до власної суверенности, взоруючись у своєму змаганні на прикладі Індії, яка проголосила себе републікою, але залишилась у Комонвелті.

● **В Еспанії** міністерство освіти повело боротьбу проти неграмотности. За останнім переписом, в еспанському народі, що нараховує коло 30 мільйонів душ, четвертина неграмотних.

● **Совєти** щойно тепер призналися, що вони схопили 4 шведські рибальські човни й забрали 14 рибалок, оскарживши їх в наруценні совєтських територіяльних вод: шведи загнались, — твердять Совєти, — задалеко по Балтийському морі в сторону східніх Прус, окупованих большевиками. У Швеції думали, що ці човни з рибалками загинули під час шторму.

● **У „дикому" вугільному** страйку вуглекопів в Йоркширі, в Англії, із 85,000 страйкарів у 5 копальнях — одна четвертина страйкарів із 15 копалень рішила вернутись до праці. Страйк вибух всупереч становищу юнії вуглекопів.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВИЙ СОЮЗНИК

Перед кватирою головного команданта альянтських збройних сил в Европі, генерала Алфреда Ґрунтера, в Рокенкорті біля Парижу, піднесено вперше червоно-чорно-золотий прапор нового союзника — суверенної Німецької Федеративної Республіки, побіч 14-ти прапорів інших членів Організації Північно-Атлантійського Пакту (НАТО). Через десять років після найстрашнішої поразки у війні, недавній наймогутніший ворог вільного світу стає одним з наймогутніших його союзників.

Включення Західньої Німеччини в систему оборонного Атлантійського Пакту завершує оборонну систему Европи. Правда, сьогодні Німеччина не має ще ані одного вояка, що мав би право носити уніформу. Генерал Гойзінґер, фактичний шеф оформлюваного німецького генерального штабу, і ген. Шпайдель, фактичний німецький представник в ШЕЙП-і, альянтському генеральному штабі, є ще цивільними урядовцями, а інші генерали, як Манштайн і Крювель, що вже від деякого часу вели секретні розмови про пляни відбудови і організації нової німецької армії, не мають взагалі жадного становища.

Проте, вже незабаром у головній кватирі ШЕЙП-у можна буде побачити сіро-зелені німецькі уніформи і типові німецькі шоломи, які ще десять років тому були пострахом, а сьогодні стають надією Европи. Як це не дивно, але за кілька років німецькі частини, повних 12 дивізій, будуть не тільки найчисленнішими, але готові бути й наймодернішими в европейській команді ген. Ґрунтера. Крім цих дивізій, Німеччина матиме ще й тактичне летунство в силі 1,200 літаків. Формування німецької армії повинно закінчитись до 1959-го року. Вона буде базуватись у першу черґу на добровільцях. Передбачається швидка ротація річників, щоб в такий спосіб створити відповідну резерву. Професійний старшинський склад мав би становити 25 відсотків.

Боротьба за німецьку армію ще не закінчена. Для альянтів ця армія має рішальне значення. Альянтська сила досі базувалася в першу чергу на авіяційній перевазі, яка — згідно з опінією стратегів — могла б забезпечити Заходові перемогу, але не могла б здержати большевиків від переходової окупації Европи. Включення Німеччини в західню оборону остаточно і безсумнівно дає Заходові перевагу і тим самим збільшує можливості вдержати мир, або здобути перемогу, якщо миру не пощастило б зберегти.

Усі ці позитивні вартості включення Німеччини в оборонну систему НАТО мають, очевидно, цілком протилежне значення для совєтських плянів і стратеґії. Вартість німецького вояка большевики мали нагоду пізнати на власній шкірі, яка була б на них потріскала, коли б не альянтська могутність та не злочинна політика Гітлера. Не диво, що большевики панічно бояться відновлення німецької збройної сили та ще й в західній оборонній системі. Німецької армії ще немає, але вона вже перемагає. Наглa большевицька згідливість у справі суверенности Австрії є першою великою перемогою цієї не існуючої ще армії, власне самої тільки її концепції.

Не без деяких побоювань і застережень ставляться до цієї армії і західні країни, зокрема Франція. Вона має на це свої оправдані причини, хочби дві останні світові війни. Але й Америка, яка була головним „спонсором" ремілітаризації Німеччини, як також Англія, не занедбали нічого, щоб забезпечити себе і світ проти відродження аґресивного німецького мілітаризму. Найважливіше, що й німці, навчені гірким досвідом, пізнали трагічний для них самих їхній історичний мілітаризм і роблять усе можливе, щоб його позбутись. Говорячи про цей мілітаризм, головний будівничий демократичної Німеччини, канцлер Аденауер, недавно заявив: „дас іст аллес форбай" — це все вже минуло. І на це є докази, що зуміли переконати навіть Францію. Сьогодні переможений десять років тому німецький лев входить між західніх ягнят — як це образово твердить один американський коментатор — з єдиною метою: боронити мир.

Західні дипломати, вважаючи, що Москва пішла на поступки в справі Австрії тільки зі страху перед перспективою німецької армії, висловлюють надію, що та сама перспектива може спонукати Кремль перевірити своє становище також відносно об'єднання Німеччини, а то й деяких інших завоювань у Східній Европі. Захід нічого іншого й не бажає, як тільки відстрашити Москву від аґресії та спонукати її до „перевірки" дотеперішньої політики. Бо сила — це єдиний арґумент, що його Москва розуміє. Знаючи це, Захід і в дальшій політиці повинен старатись зробити цей арґумент найбільш реальним, бо тільки тоді він матиме потрібну у відношенні до Кремлю переконливу силу.

ТЕРОР ПІДЛІТКІВ

Останніми місяцями все частіше потрясають американською громадською опінією та сумлінням американського громадянства факти жорстокого терору підлітків, вуличної молоді у віці між 13 і 20 роками. Ще не перестала писати преса про „подвиги" молодих хуліґанів у Брукліні, про криваву війну між „арміями" підлітків у Филаделфії, що її не могли припинити численні загони поліції, а вже в Бронксі від кулі молодого бандита „Тарзана"-Сантани згинув цілком неповинний 15-літній юнак Біллі Бланкеншіп, син відомих і шанованих громадян Бронксу, які тепер хочуть покинути злощасне місто Ню Йорк і ледве стримали від відплатних дій нестямного з розпуки брата вбитого, вояка американської армії.

Таких голосніших і менше відомих фактів терору підлітків особливо ж у такому велетенському місті, як Ню Йорк, багато. Поліційні чинники нюйоркської метрополії ствердили востаннє, що число злочинів підлітків зросло непомірно, що в 1954 році було тут 111.274 злочинів, вчинених підлітками, — на 2.3 процента більше як в 1953 році.

Серед молоді постає все більше „банд" (ґенґів), які притягаючи грою, романтикою і таємничістю широкі кола не раз і цілком здорової морально молоді, штовхають часом цю молодь на необдумані вчинки, а то й злочини, затираючи межу між тим, що можна і чого не можна. Часто-густо молоді злочинці і не з'ясовують собі, що вони вчинили злочин: скатувавши чи вбивши людину, вони заявляють, як, наприклад, вбивник Бланкеншіпа, що це було для гри, для жарту...

Проблема злочинности молоді і шляхів боротьби з нею широка і її безупину студіюють, обмірковують на різні лади всі заінтересовані офіційні і громадянські чинники. Одні доражують загострити карні санкції за злочини підлітків, збільшити поліцію і посилити кадри детективів, другі пропонують повести реформу не тільки шкільного і позашкільного виховання (кіно, „камікси", телевізія тощо), але почати оздоровлювати хатнє, родинне життя поглибленням релігійности, родинного співжиття і боротьбою з такими неґативними явищами, як сімейний розлад, розводи, неморальне життя батьків. Треті, нарешті, вважають, що треба звернути увагу на виховання самої молоді, вкорінювати в неї змалку принципи моралі, вміння розрізнювати між тим, що можна і чого не можна, і закінчити з панівною у ЗДА безкарністю молоді, бо некарання за дрібні витівки чи промахи веде до схибленого розуміння, що можна залишитися непокараним і у великому, навіть за злочини.

Всі такі пляни й думки щодо боротьби із злочинністю молоді мають свою рацію і всі вони з того чи іншого погляду оправдані. Важливішою все ж таки від поліційних засобів і заходів треба трактувати справу морального оздоровлення середовища.

Фактів злочинности і терору молоді не треба генералізувати. Не вільно засудженням тих чи інших злочинних витівок одиниць чи груп з-поміж підлітків, яких у З'єдинених Державах нараховують понад 20 мільйонів, засуджувати всю американську молодь, серед якої можна знайти безліч гарних прикладів громадянського співжиття, увічливости, готовости допомогти ближньому. Тож саме підкреслюванням і визнаванням позитивних проявів життя молоді, підтримуванням усіх благородних почин серед неї, звертанням її зацікавлення романтикою і грою на корисне для загалу й оточення дії — можна у великій мірі протидіяти проявам злочинности і теророві підлітків.

Свідомість конечности морального оздоровлення середовища й основної зміни в методах виховання молоді серед американського громадянства існує і треба сподіватися, що зусилля офіційних і громадських чинників у тому напрямі допоможуть перемогти хворобу, названу „терором молоді", яка лютує сьогодні по вулицях і провулках великих міст.

Всю загрозливість ситуації зрозуміла й управа міста Ню Йорку, посадник якого Ваґнер поставив боротьбу із злочинністю молоді першим й уданим завданням міської адміністрації і запропонував асигнувати 3.410.513 долярів на найближчих три роки (по півтора мільйона долярів річно) на ведення тієї боротьби.

Справі виховання молоді і збереження її від шкідливих впливів вулиці і хуліґанських „ґенґів" повинні присвятити пильну увагу батьки родженої тут української молоді, як теж батьки з-поміж новоприбулих. Головне, не обмежуючи надто свободи молоді такими чи іншими дисциплінарними санкціями, знайти для молоді такі зайняття і таку розвагу, які звернули б її зацікавлення грою, романтикою й екзотикою в корисному напрямку. Допомогти багато в цьому можуть зайняття такою чи іншою ділянкою мистецтва, колекціонерство, мандрівництво (водне чи сухопутнє), табірництво (особливо ж пластові табори) і спорт з усіма його багатосторонніми родами. Українська роджена тут і новоприбула молодь може похвалитися в загальному доброю опінією і гарними осягами в науці та в інших позашкільних зайняттях і її змагання в цьому напрямі треба підтримувати і посилювати, бо це найпевніша дорога, щоб зберегти молодь від шкідливих і нищівних впливів опанованої терором підлітків міської вулиці.

ЦИНІЗМ МОСКВИ СУПРОТИ ПОЛЬЩІ

Усі попередні історичні докази московського імперіялізму у відношенні до Польщі й тієї ненависти до польського народу, що проявлялась у фізичному винищуванні поляків при кожній пригожій нагоді, зблідли в порівнянні з цинізмом, що його проявила відроджена московська імперія під час другої світової війни. Бо що значила масакра, зроблена генералом Пащевським у вересні 1794-го року на передмісті Варшави у Празі, що значило моральне розкладання польської верхівки перекуплюванням окремих „крулєвйонт" царською ласкою і привілеями (на тлі такої деморалізаторської системи постала ціла зрадницька Тарґовіцька конфедерація), що значила мартирологія польської молоді, демонструючої проти обрусителства шкільництва в т. зв. „Королівстві" польськім, чи пак „Привіслянському краю", або такі акти наруги над національними почуваннями поляків, як здвигнення на центральному Саському майдані Варшави велетенського православного собору в московському стилі, як символу російщини у католицькій польській столиці, — у порівнянні з Катинем і поведінкою супроти повстання Варшави! Совєтський пакт Молотова-Рібентропа з 23 серпня 1939 року був цинічним перекресленням польсько-совєтського пакту неаґресії з 25 липня 1932 року. Так само, як три розподіли Польщі у другій половині 18-го сторіччя були покаранням її за Андрусівський мир з 13 січня 1667 року, де Польща й Московщина поділились українськими землями, так само в отому серпневому договорі поміж гітлерівською Німеччиною і сталінською Росією прийшла для Польщі кара за Ризький договір з 18 березня 1921 року, в якому варшавський уряд вкинувши до коша конвенцію з Українською Народньою Республікою з 20 квітня 1920-го року, встановив новий порядок на Сході Европи — з Москвою, як своїм партнером-контраґентом. Щоб припечатати ще ту політичну науку польською кров'ю, Москва допустилась двох направду рідких у всесвітній історії вчинків: 12.000 польських старшин, які у вересні 1939 року здебільша добровільно пішли в совєтський полон, не знаючи про німецько-совєтський союз і ставлячись до совєтської армії, як власних „союзників", холоднокровно вирізано в Катинському лісі, щоб фізично винищити патріотичну верхівку польського народу. Це була та сама метода, що її систематично проводили німці в Освенцімі й інших концентраційних таборах, з розстрілами чільних письменників, лікарів, професорів, що здалеку стояли від політичної боротьби, а завинили в очах ворогів Польщі тільки тим, що були інтелектуальною верхівкою, точнісінько те саме, що ділось у відношенні до українських інтелектуалів однаково від сталінської, як і гітлерівської варварії.

Другим і ще страшнішим, так само холодно продуманим актом масового фізичного винищування поляків була ціла історія Варшавського повстання. Воно вибухло 30 липня 1944 року й тривало до 2 жовтня 1944 року, скінчившись таким поруйнуванням того мільйонового міста, як не було у останній війні знищене ні одно інше місто (кажуть, що навіть японські міста Гірошіма й Наґасакі, поцілені атомовими бомбами, не дорівняли Варшаві скількістю згарищ). Катастрофа Варшавського повстання була виключним ділом Москви: приказ до повстання видав тодішній польський екзильний прем'єр Міколайчик під натиском закликів із Москви. Совєтське радіо раз-у-раз закликало поляків до повстання проти німців, в тому дусі промовляв у травні 1944 року полковник Берлінґ, такі заклики друкувала „Правда", „Война і Рабочій Класс", так промовляла в Москві публічно Ванда Васілевська, в тому дусі працювала офіційна совєтська пропаґанда. Час для вибуху повстання був вибраний тоді, коли совєтські армії наблизились до Висли. Однак після вибуху повстання, московська армія станула муром над Вислою і кроком не ступила вперед, придивляючись, як німці винищували повстанців, місто і його мешканців.

Впродовж 11-ти років командант тодішньої совєтської армії під Варшавою, маршал Рокосовський, що своєму польському прізвищу завдячує теперішнє диктаторське становище у поярмленій Польщі, як води в рот набрав. Аж щойно кілька днів тому представник французького щоденника „Ле Монд" у Варшаві, стрінувши Рокосовського на прийнятті в „прем'єра" Циранкевіча, виданому в рямцях пропаґандивного святкування пам'яти польських жертв Освенціма, звернувся до нього з запитами про Варшавське повстання, а Рокосовський погодився на них відповісти.

Ото ж за твердженням Рокосовського, він „перестеріг був" команданта польської підпільної Армії Крайової Бора-Коморовського перед повстанням у Варшаві. Він, мовляв, не міг поспішити повстанцям з допомогою, бо на це не дозволяла тодішня стратегічна ситуація. Німці — казав Рокосовський — мали ще 10 дивізій на півночі, тому совєтська армія мусіла дбати за забезпеку для свого правого крила. Крім того совєтська армія, яка промаршувала була в переможному офензивному марші 600 кілометрів, мусіла відпочити й переформуватись, поки аж 17 січня 1945 року змогла переступити Вислу.

Паризький щоденник „Ле Монд", діставши з Варшави таку заяву совєтського маршала Рокосовського, негайно звернувся до Бора-Коморовського, який живе у Лондоні. Той точка за точкою збив твердження Рокосовського назвавши їх звичайною брехнею. Бор твердить, що ніякого листа з перестогою від Рокосовського не дістав ані він, ані ніхто з тодішньої польської підпільної чи закордонно-політичної верхівки. Навпаки, вже під час самого ходу варшавського повстання польське командування вислало до совєтського командування цілу низку радіо-депеш, але не дістало ніодної відповіді. Совєтська армія під Варшавою зліквідувала спробу німецького протинаступу від сторони Помор'я впродовж 10-ти днів і ніякого більше зосередження німців на правому крилі большевиків не було. Не було теж ніяких фортифікацій ані 20 дивізій німців в районі Варшави, бо насправді німецька армія була вже тоді в розсипці, а потверджує це у своїх споминах сам генерал Ґудеріян, шеф штабу німецької армії. Большевики, врешті — каже Бор-Коморовський — не потребували місяцями приготовлятись до переходу Висли, бо насправді вже в липні 1944 року перейшли були Вислу на південь від Варшави, на лівому крилі червоної армії й створили мостові причілки під Варкою і Барановим...

Очевидно, що правду каже Бор-Коморовський, а не Рокосовський. Совєтська тактика — спершу нацькувати й спровокувати поляків до виступу проти німців, а потім дозволити німцям вирізувати поляків — була пляновою і свідомою грою, обрахованою на фізичне винищення поляків та на духове й матеріяльне виснаження всього польського організму. Тому совєтське командування

(Закінчення на стор. 5-ій)

АНГЛІЙСЬКІ ВИБОРИ

Лондон. — 26 травня громадяни Великої Британії вибирають новий парлямент. У п'ятницю, 7 травня старий парлямент перестав діяти: посли будуть мати час на передвиборчу аґітацію в різних частинах країни. Але партійна машина почала свою роботу вже з моменту, коли прем'єр сер Ентоні Іден проголосив, що будуть нові вибори до парляменту. Також преса дає місце для статтей про парляментські вибори та містить всякого роду інформації, корисні для тої або іншої партії.

Головні суперники в виборах до парляменту лишаються ті самі: Консервативна Партія і Партія Праці. Ліберальна Партія теж бере участь у виборах, але без надії на успіх. Комуністи в Британії дуже непопулярні і мабуть, як і в попередніх виборах, не здобудуть ні одного мандату до парляменту. Однак вони своїх кандидатів на послів мають, хоч знають, що ці кандидати „проваляться", і, значить, доведеться втратити заставу, яку мусить внести кожний кандидат. Коли кандидат не дістане приписаного законом відсотка голосів, то застава (150 фунтів) стає власністю держави. Звичайно, комуністи — партія багата, має „доброго дядька" в Москві, і для цієї партії втрата застави не буде дошкульною.

Серед лібералів, колись могутньої партії, яка свій початок має ще в 17 віці, іде дальше відхід визначних членів, які переходять до Партії Праці. Між іншими послами Ліберальної Партії, що перейшли цими днями до Партії Праці, зустрічаємо також ім'я лейді Меґан Ллойд Джордж. Однак решта діячів Ліберальної Партії хоч „умирає, але не здається". Ці уперті ліберали хочуть мати своїх послів у парляменті і виставляють своїх кандидатів.

Коли переглянути виборчі маніфести обох великих партій — Консервативної і Партії Праці, то трудно знайти ту межу, яка розділяє ці партії. Ідучи до виборів, кожна партія подає в свою програму пляни політики внутрішньої і закордонної і закликає громадян рішити своїми голосами, за кого стоїть більшість народу. Однак, коли читати маніфести Партії Праці і Консервативної, то зразу видно, як близько стоять ці партії в своїх плянах діяльности, наміченої для майбутнього уряду. Кожна партія хоче „подобатись" виборцям і тому вичисляє в своїм виборчім маніфесті тільки ті пляни, які можуть прихилити виборців голосувати за ту партію, що такі „популярні" пляни пропонує. Звичайно, не обходиться тут і без демагогії, бо партійні провідники знають, що багато виборців думають про „політику" тільки під час виборів і тому можуть піддаватися чуттєвим арґументам.

Дуже популярна в Британії справа миру. Тому що у виборах 1951 р. Партія Праці пустила була чутку, мовляв, Консервативна Партія, в разі перемоги на виборах, може викликати війну, — тепер Консерватисти надрукували всі обвинувачення проти них з р. 1951, і зробили зіставлення з дійсною політикою уряду Черчила для замирення між Заходом і Сходом.

Партія Праці виставила в своєму маніфесті домагання, що має завдання — прихилити до її програми виборців: Партія Праці вимагає припинити спроби з водневими бомбами і приступити до переговорів великодержав „на високому рівні". Партія бажає роззброєння всього світу, під контролею Об'єднаних Націй, — „навіть коли б це приводило як належить, до обмеження національної суверенности".

Однак, ці домагання манифесту Партії Праці вже були поставлені прем'єром Черчилом, коли він хотів відбути конференцію з Айзенгавером і Маленковим. Щодо виробу водневих бомб, то провідник Партії Праці К. Етлі рішуче піддержав плян консервативного уряду — фабрикувати ці бомби. Ясно кожному, що одностороннє роззброєння демократичних держав було б спокусою для Москви почати війну і легко перемогти.

Також у внутрішній політиці маніфести консерватистів і соціялістів дуже подібні. Партія Праці не має в плянi широкої націоналізації великих підприємств. Тільки сталеву індустрію та комунікацію, яка вже була раніше націоналізована і яку консерватисти передали в приватні руки, Партія Праці хоче вернути до попереднього стану, і окрім того пропонує зробити суспільною власністю частини промисловости хемічної та машинобудівельної. Партія Праці обіцяє, після перемоги, скасувати доплати лікарям за зуби і за окуляри. Консервативна Партія, з свого боку, устами прем'єра Ідена оголосила, що вже тепер уряд домігся зниження цін на чай, і що уряд торговельними договорами з Індією досягнув того, що текстильні фабрики в Ленкешайрі будуть мати добрий ринок для своїх виробів.

Ясна річ, Консервативна Партія не відстає від Партії Праці в обітницях добробуту для громадян Великої Британії, обіцяючи тривалий мир, розвиток промисловости і торгівлі і забезпечення населення працею, дешевими продуктами та домами, а для людей старшого віку — підвищення пенсій.

За кого буде голосувати більшість народу Британії, ніхто не може сказати. Преса різних партій висловлює різні здогади і надії, але рішатиме врешті маса виборців. Треба знати, що британські виборці не люблять демагогії і навіть підозріло ставляться до красномовних ораторів. Тому тут промовці говорять на вічах дуже просто, навіть є свого роду „стиль" — затинатися під час промови, щоб викликати довір'я, як до людини простої, що „шукає слів", щоб щиро висловити свою думку.

Програми суспільних реформ не є революційні, про них має рішати народ своєю більшістю. Взагалі, слово „революція" в Британії не популярне: тут звикли до правопорядку, а кожна революція в цій країні привела б до хаосу.

П. А.

Михайло Островерха

НА КРУТОМУ ЗВОРОТІ

З пожовклих сторінок

1939—1940

22

У міліції служить також багато українців. Правда, поволі їх звільнюють із цієї служби. Багато з наших міліціонерів ще й тепер гине. Увечері йде котрийсь до хати, зокрема з тих, що живуть на передмістях, зненацька падає на нього стріл, і наш міліціонер гине. Після таких випадків наші міліціонери ходять по два-три разом.

За п'ять днів моєї відсутности у Львові, зауважую серед нашого населення цікавий об'яв духової натури. З кожним днем мариво московського режиму все більше налягає на душу населення; цей режим покірности, фальшу, страху все більше проникає всі ті для ока незримі фібри душі людини, — то й церкви Львова все більше виповнюються вірними, і то не лише в неділі й свята, а й у будні, ранками. Я особисто зауважую цей процес, бо і сам приходжу до церкви подякувати Всевишньому, що оберігав мене в непевній дорозі моєї невдатної утечі; приходжу й просити Всевишнього, щоб таки допоміг мені вирватись із цієї Богом проклятої московської матні.

Застаю у Львові ще одну зміну — вже господарить на всю глибину НКВД. Як я вже казав, недовір'я людини ще більше скріпилось. Ще тому місяць людина, наша, людині вірила, приятель до приятеля мав повне довір'я — нині, розмовляючи, питайно, проникливо глядить одне одному в очі. У збірній психіці населення все більші кола залягає резиґнація.

По вулицях стоять безконечні черги, зокрема — за харчами. На одній вулиці, такій, як Галицька, бачимо п'ять, а то й шість хвостів. І так ціле місто. По всіх установах, залях, театрах відбуваються мітинґи — усіх професій, кожної окремо. Усюди чути: „Хай живе рідний Сталін!" і інші такі відповідні божевілля. Тепер розумію, чому в Совєтах немає безробіття! Проблема ж ця розв'язана: коли раб цієї „сонящної, щасливої" країни постоїть собі в дощі й холоді шість-дванадцять годин у черзі за хлібом, за цукром, за черевиками, а потім піде на мітинґ, то, справді, він не має часу й почухатись... На всіх мітинґах товчуть одне: усі західні землі України прилучити до совєтської України! Дня 22 жовтня 1939 року мають відбутись на цій новоозз'єднаній території вибори до совєтської Конституанти.

А тим часом совєти все, але все, вивозять із Галичини до себе: харчі, мануфактуру, машини, устаткування з залишених палаців та домів. Стовпчики з дротами, тини — і то забирають.

Інколи над Львовом важко гуде московський велетень бомбовик. Не бачив я такого ні в німців, ні в Італії, ні в Польщі. Москва й тут із своїм звичаєм: перегнати „Европу"! Справді, літак-колос, майже не видно, як летить, наче на місці висить і грізно гуде...

У Львові суще стовпище народів — вавилонія! Найбільше жидів, які втікають із Німеччини. І всюди бруд — жахливий бруд! Снуюсь гамірливими й брудними вулицями. Вже густіє від отих синіх і зелених круглих „картузів" — НКВД. Вже можна побачити знаний большевицький тип жінки: висока, з-під берету виступає русяво-рудавий чуб, непривітно-масні і тонкі губи, сірі й непевно заспані очі, худощаве вимальоване лице, у френчі, синіх „ґаліфе" і чоботях. При боці револьвер. Такий це символ сонящної і щасливої країни! Приходять і прості червоноармійці: все худі, похилі постаті, сіравого кольору на лиці, пригаслі очі — постаті сухітників. Дивляться тупо, глухо, могильно-мовчазно. Чоботи в усіх важкі й брудні. Важко узброєні. Старшини дещо краще зодягнені. І деякі добре на виду тримаються: ситі. Солдати і старшини проходять повз себе мовчки, чужо — ніхто нікого не вітає. Усі заходять до крамниць і все-все викуповують, кожен, що лише може, купує. Старшини мають гроші, солдати менше. Купують переважно мануфактуру, взуття, білизну жіночу, капелюхи. За годинниками, бритвами, ножами просто шалений попит. Де-не-де можна побачити гурт солдатів, які з дитинною цікавістю в очах оглядають годинники чи бритву: за таким щасливцем, що тримає це чудо в руках, слідкує цілий гурт. Це, може, єдине, що прокидає до життя ці примеркі очі цих людських істот. По всіх трактирах і ресторанах повно большевиків, що заїдають: їдять усе, що лише їдоме. З приходом большевиків на наші землі рубль — що коштував 17 шагів — зрівняно до вартости 1 рубль — 1 золотий. Пересічно один обід у Львові коштує 2-2,50 зол. За таку ціну оті бідні створіння ніколи не мали обіду. І не диво, що, мов сарана, все об'їдають.

Силюетки профілів

По 22 роках проповідування, що совєти — це рай пролетаріяту, прийшов той червоноармієць у ту буржуазну Европу, де „голий і голодний пролетар конає", і побачив той червоноармієць, що у такій нещасно правленій Польщі селянин і пролетар одягнені, мов буржуї і, як не зовсім ситі, то й не голодні. І що цей совєтський червоноармієць і пролетар подумають, ствердивши на місці в Европі, що їх дурили 22 роки? Рух Москви на захід — це її кінець! Розуміється, в такій колосальній імперії кінець не приходить за п'ять, десять років, а може тривати розклад і роками. — Занотовую деякі випадки з совєтської щоденщини.

Увійшли совєтські війська в Городок. До водоноса, цього найбіднішого створіння галицького малого містечка, що літом ходить босий і обірваний, — підходить червоноармієць і каже:

— Тепер, товаришу, заживеш краще! Совєти несуть для тебе волю, свободу, добробут!

Водонос поглянув на червоноармійця, хвилинку помовчав і монотонним голосом відповів:

— А що ж ти, одягнений майже так само... багато, як і я, можеш мені дати?!

По наших селах совєтські солдати з дива не перестають сходити, що наші прості селяни мають гарні дві й три корови, що жіноцтво гарне й чистенько зодягнене.

В одну українську хату у Львові зайшло декілька совєтських старшин. Господиня, застеливши стіл, прийняла їх звичайною вечерею. Розмова при столі йшла дуже мляво: один одного боїться. Врешті, при чаю, один із старшин, за професією інженер, попросив у пані дому дозволу вийти на коридор і покурити сигарку. З ним, з увічливости, і господар хати вийшов. Опинившись удвійку, інженер тихо сказав:

— Я інженер і добре заробляю, а ви просто вчитель, але я не міг би вас так прийняти, як оце ви нас приймаєте. Вже двадцять років, як я не сидів при чистім, застеленім столі, у теплій і затишній кімнаті, так, по-культурному.

Характеристичне — ніколи й нікуди не ходить червоноармієць сам, а завсіди ходить їх два-три. А коли ж трапиться, що буває сам, тоді дещо прорветься з його душі, поскаржиться, скаже одверто про „рай". Найбільше довір'я мають червоноармійці до наших селян і робітників.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

НЕЗБАГНЕНИЙ ТАЛАНТ

До 50-річчя з дня смерти письменника

На кольоровій обкладинці книжки — сліпучий вибух, а над ним, оповитий димом, міжплянетарний корабель, звернений носом до далекого, загадкового Місяця. Або: біля дивовижного підводного судна в блакитному присмерку люди в скафандрах оглядають таємниці морських глибин. Або: екзотичний край — густі зарості тропічних джунглів, на пальмі причаївся звір, а вузькою стежкою з рушницями продираються якісь шукачі пригод. І ще багато пригадуємо таких книжок про незвичайні подорожі, таємничі острови і їх героїв — добродушних диваків-професорів, закоханих у рідкісних метеликів, ентузіястів-журналістів, що літають світами, шукаючи сенсацій, відважних капітанів, обсмалених всіма вітрами „морських вовків" . . .

„80.000 миль під водою", „Подорож на Місяць", „Діти капітана Гранта", „Таємничий острів" і ще понад півсотні інших захоплюючих книжок — все це спадщина, яку залишив молоді п'ятдесят років тому незбагнений талант французького письменника Жюля Верна.

Прозорливість Жюля Верна дивує дослідників його творчости. Адже це він детально описав підводний човен „Навтилюс", коли ще жадного підводного човна на світі не було. Це він вислав своїх героїв на місяць, коли ще й мови не було про міжплянетні подорожі. Це він передбачив танк, гелікоптер і багато інших винаходів, летом своєї незвичайної фантазії далеко випередивши свою сучасність.

Ведучи за собою читачів пустелями Африки, спускаючись з ними до центру землі, блукаючи по дну океанів, злітаючи в космічні простори і „на парі" об'їжджаючи з ними довкола світу за 80 днів, що в 19-му століття було вершком фантазії, — Жюль Верн насправді подорожував зовсім мало. Майже весь свій вік просидів він за письменницьким столом у своєму затишному кабінеті. Але все життя читав, учився і пізнавав світ. Бувши за освітою правником, він досконало вивчив географію, математику, ботаніку, зоологію, астрономію і десяток інших наук, щоб усі набуті з книжок знання в популярній і цікавій формі застосувати в своїх творах. І тому книжки його, крім захоплюючої фабули, мають глибоке пізнавальне значення. Через його книжки, що вже дещо перестаріли, нинішнє старше покоління привчалося любити „сухі науки", відразу до яких прищеплювала йому формалістична „казьонна" школа.

Народився Жюль Верн у 1828 році на півдні Франції, в маленькому містечку Ам'єн, в родині адвоката. Батько мріяв, що син перебере його фах, і, так само, як він, проживе своє життя скромним міським урядовцем. Але сталося не так. Його призначення було інше. Хоч часто, жартуючи, казав він друзям, що писати почав задля грошей, — треба було, мовляв, утримувати родину.

Перші літературні спроби Жюля Верна успіху не мали. Не один старанно переписаний рукопис повернули йому видавці. Але духом він не занепадав. Талановитого письменника пізнав у ньому паризький видавець Етцель, який видав першу його фантастичну повість „П'ять тижнів на аеростаті". Після того Етцель підписав з письменником контракт, згідно з яким мав виплачувати йому по 20.000 франків річно за два „в такому ж дусі" написані романи. Буйна фантазія принесла скромному ам'єнському правникові багатство і світову славу. Його твори молодь полюбила не менше, як твори Джонатана Свіфта і Мігуеля Сервантеса. До „золотої бібліотеки" юнацтва, поруч з „Дон Кіхотом" і „Подорожжю Гулівера", належать його книжки, якими захоплювалася молодь попереднього покоління, — сьогоднішні конструктори літаючих суперфортець, атомові вчені, винахідники дивовижних машин.

Питомою прикметою творів Жюля Верна є їх гуманність, любов до людини і природи. Усіма його героями в усіх їх пригодах керують почуття, далекі від жадоби слави і грошей, — їх поривав на небезпеки бажання пізнати ще не пізнане, розкрити ще не розкрите, осягнути ще не осягнене. Лише цими почуттями переймалася молодь, читаючи книжки Жюля Верна, і за це любила вона письменника.

Більшість ідей, що їх розвиває в своїх романах Жюль Верн, нині вже стали живою дійсністю. За 50 років, що минули після його смерти, багато в чому наука навіть випередила його незрівнянну фантазію. Та й де ж би було йому, при тодішньому стані техніки, уявити водневу супербомбу чи атомовий підводний човен, спущений на американські води під назвою, придуманою ним — „Навтилюс"! Винаходи ці могли постати лише на тому рівні науки, якого вона досягла вже далеко пізніше після смерти письменника. Але його книжки, перекладені на 75 мов, ще живуть і ще довго, мабуть, житимуть, бо є в них глибоко захований, неповторний чар, який приносить читачеві радість, — чар, який витворився в зовсім іншому психологічному кліматі 19-го століття і якого бракує сучасній пригодницькій літературі.

Помер Жюль Верн 24 березня 1905 року майже сліпий. Психічно хворий племінник вистрелив на нього з пістолі і тяжко ушкодив йому зір. Але до останніх своїх днів, вже не можучи писати, укладав він пляни нових творів, ідеї яких, на жаль, до нас не дійшли.

На українську мову твори Жюля Верна перекладено далеко не всі. Лише поодинокі романи — „Таємничий острів", „Діти капітана Ґранта", „80.000 миль під водою" та ін. — видавали в Галичині і на Східній Україні у повному й скороченому перекладі. І це зрозуміло, бо в умовинах окупації годі було видати не тільки повну збірку його романів, але й найголовніші твори світової літератури. І тому ми і наші батьки мусіли читати його не лише в українських, а й в російських та польських перекладах.

До перекладу Жюль Вернових творів багато спричинилась українська письменниця Марко Вовчок. З авторкою „Марусі" Жюль Верн запізнався, коли була вона у Франції і, високо цінячи її талант, висловив бажання, щоб вона взялася до перекладання його книжок на російську мову. При цьому він дав їй право авторизації. Своєму видавцеві в Парижі, Етцелеві, він заявив, що „цілком довіряє цій розумній, інтеліґентній і освіченій жінці, яка має тонке вичуття і чудово знає французьку мову". До речі, Марко Вовчок співпрацювала в тому самому паризькому „Журналі Освіти й Відпочинку", в якому друкував свої романи Жюль Верн. Від 1867 до 1877 року Марко Вовчок переклала чотирнадцять романів Жюля Верна, які й досі ще іноді виходять під Совєтами в її перекладах.

В. С-ко

ЮВІЛЕЙ ГРИГОРІЯ ЯРОШЕВИЧА

Українська громадськість Торонта та інших міст Канади готується відзначити сорокрічний ювілей мистецької діяльности відомого актора й співака Григорія Ярошевича. Сорок років творчої праці — то не абиякий час. Особливо для мистців-українців. Доля українських мистців неподільно зв'язана з рідним народом, що з віків бореться за волю, за своє визволення.

Дика сила насильства порізному нищила і нищить українських мистців. Одних привертала на бік насильника спокусливими привілеями, догідним життям, орденами, сталінськими преміями, як от, наприклад, співака Івана Козловського, що покинув свою славну зелену Полтавщину і потонув серед ворожої сили в московській опері. Інших Москва нищить засланнями, як от Шевченка, Тобілевича, Леся Курбаса. Ще інших цілою системою насильницької машини перетворила на зброю безвольної пропаґанди, що за наказом диктаторів Кремля мусять оспівувати рабство народів на честь „старшого брата".

Не минула доля цієї в'язниці і нашого ювілята Григорія Ярошевича. Здавалося б, що мистець, обдарований від Бога таким прекрасним голосом і великим талантом актора, мав усі можливості осягнути кар'єру „знатної" людини „щасливої родіни", з правом на почесті, нагороди, привілеї і курорти. Але мистець не пішов цим шляхом. Коли події світової війни роздерли залізну заслону неволі, з тисячами братів-земляків Ярошевич з пожитками у торбі пішов у вільний світ, щоб тут, на волі, співати про неволю рідного народу. І він співав. У найстрашніші хвилини людського життя. Коли совєтські аґенти-убивці полювали за душами втікачів серед румовищ в англійській зоні Німеччини, ювілят збирав акторів, молодь, творив театр, зміцнював піснею віру у душах скитальців, розвіював серед чужинців наклепи про українців, яких Москва ганьбила тавром фашистів та „ізмєнніків родіни".

Вже п'ятий рік минає, як актор Ярошевич працює на вільній канадійській землі. За цей час нова еміґрація може похвалитися багатьма своїми досягненнями: придбаною власністю, будинками, машинами, бізнесом. Не пропали ці п'ять років і для Григорія Ярошевича. І наш ювілят придбав власність. Коштовну і прекрасну — Український Народний Театр та численних прихильників свого таланту. Правда, ця власність не прибуткова. Вона, мабуть, не принесе матеріяльних достатків її Власникові.

Коло мистецької діяльности Гр. Ярошевича широке й багатогранне: невмируща українська клясика — „Наталка Полтавка", „Запорожець за Дунаєм", „Тарас Бульба", п'єси з часів визвольних змагань — „Трьома шляхами". Не цурається мистець і сучасної тематики. Уперше в Канаді „Український Народний Театр" під мистецьким керівництвом Г. Ярошевича комедією М. Самовидця „Первомайська Інтермедія" подав сатиру на підсовєтську дійсність. Комедія пройшла з великим успіхом в таких містах як Торонто, Ошава, Гемилтон, про що прихильно відгукнулась українська преса.

Гр. Ярошевич в ролі Карася із „Запорожця за Дунаєм"

Найвизначніше, чим обдарувала щедро природа Ювілята, це глибоке поєднання в одній особі актора й співака. Такими явищами не дуже рясніє наша дійсність. І що переважає в мистця — важко сказати. Чудовий соковитий баритон і висока культура володіти голосом відчувається в кожній виконуваній речі, чи то з західньоевропейського оперового мистецтва, чи в українській народній пісні, яку з такою високою майстерністю передає актор.

Не забуває Г. Ярошевич і про наймолодших прихильників українського мистецтва, про яких, на жаль, у нас дуже мало дбають, про наших дітей. Діти, ходячи до театру разом з батьками, часто споживають таку страву, що не відповідає дитячому розвитку ні змістом, ні інтерпретацією виконуваного, а то буває просто й шкідливим фактором у вихованні дітей. Тому показ малолітнім глядачам дитячої опери „Червона Шапочка" став неабиякою подією в Торонті. Чудовий спів, музика, барвисті декорації, прекрасний балет — все це перенесло уяву дітей у світ казки. Але цей світ був такий близький їхнім почуттям, уяві, розумові. Діти жили разом з героями казки.

Не можна поминути ще однієї важливої особливости в мистецькій діяльності знаного актора, а саме — його визначної педагогічної майстерности. Досконало опанувавши справу вокалу й постановку голосу, Григорій Ярошевич докладає великих старань, щоб цей цінний досвід передати обдарованій молоді, що зосередилася в Українському Народному Театрі. Дуже втішні результати цієї праці можна було бачити у сольових і масових сценках у згаданій вже опері для дітей „Червона Шапочка".

Ще більших мистецьких успіхів можна і треба сподіватися в майбутньому. Але успіх цих осягнень залежатиме не тільки від жертвенної праці актора Ярошевича та його вихованців. Це великою мірою залежатиме від тієї допомоги, яку повинна подати вся українська громадськість. Щоб нива давала добрий урожай, треба її ретельно плекати. Щоб довести до глядача якийсь мистецький почин в належній довершеності, потрібно на це відповідних умов. В умовах розсіяння українців на чужині театр може бути власністю тільки цілої громадськости та її різних організацій. Тільки вони можуть створити добрий ґрунт для рідного театру, що відогравав і відограватиме величезну виховну ролю серед національної спільноти.

М. Сніжинський

Лист до Редакції

Чому воно так?

Представник НТШ в Европі д-р А. Фіґоль, в часі поїздки по ЗДА, представив загрозливий стан наших наукових видавництв. Наші вчені працюють і пишуть наукові праці, рукописи їх магазинуються в Сарселі, чи інших осередках, де вчені проживають, світ потребує різних наукових творів про Україну, такі твори є написані, та немає фондів на їх видання.

А от дістаю до рук нововидані романи і поезії видані нашими науковими установами УВАН і НТШ в Америці. Виходить, що ці наукові установи не мають наукових праць і видають белетристику. Чи наукові твори написані нашими вченими в Европі не можуть бути видані в Америці? Чи це трохи не дивовижне? Мені здається, що наукові установи повинні в першу чергу видавати наукові праці (з яких фондів воно не було б), бо твори гарного письменства можуть видавати приватні видавці, тоді, як видавання наукових праць їм звичайно не калькулюється.

О. З.

Ірина Ш. Шуварська

І НАД ТОБОЮ...

І над тобою я безпомічно схилилась,
в подушечку скотилася сльоза,
а ще одна чоло твоє скропила. Розцвітав
підсніжний усміх в заспаному личку.
В страху листочок яблуневий сонця не пізнав
і затремтів, зашелестів до інших.
Від вітру нахиляючись шептали про неспокій вишні,
заквітчані неначе віддихом весни. И ліс над фіялками
[заплакав.

В подушечку скотилася сльоза,
а ще одна чоло твоє скропила.

Я постіль, донечко, поправити тобі хотіла,
а руки немічні. Здавалося тоді,
що на шорсткому бур'яні краплині меду, припадковій,
лежати краще, ніж тобі, о найдорожча, на моїх руках:
вони тремтять в непевності: чи зможуть дати те,
про що душа розмріялась: чи зможуть дати слово Боже
[на дорогу,
чи зможуть дати тінь в гарячий, безпощадний день,
чи зможуть бути захистом незрушеним від злого,
чи зможуть . . .

Та хто ж, коли не я,
хто постіль, донечко, тобі поправить?! —
і на тремтячих ти моїх руках збудилась,
за вікнами тихенько падав сніг, а я, всміхаючись,
[згадала:
листочок яблуневий, вишні, ліс . . .
зворушено поцілувала пальчики твої малі,
і спокійніша мов, на свіжу подушку тебе поклала.

„МАРТИН БОРУЛЯ" І. ТОБІЛЕВИЧА В УКРАЇНСЬКОМУ ТЕАТРІ Й. ГІРНЯКА

(Перед виставою 15 травня ц. р.)

„Твори його не перестарілі та певне й довго ще не перестаріють, не зважаючи на прудку зміну інтересів і подій в сучасному житті: є в них дещо таке, що виносить їх поза сферу біжучого життя з його хвилинними настроями та скороминущими інтересами. До тієї ґалерії живих образів, що їх змалював у своїх творах Тобілевич, ще довго доведеться обертатись не тільки історикові письменства, а й дослідникові життя нашого". Таку загальну характеристику дав творам Івана Тобілевича Сергій Єфремов, зауважуючи, що найважнішим мотивом більшости його драм і комедій — це „боротьба за щастя" і ті ширші суспільні моменти, які винесли твори того драматурга поза вузькі дотогочасні рямці примітивних любовних конфліктів, прикметних українській побутовій п'єсі.

Нема ніякого сумніву, що коли Йосиф Гірняк вибрав якраз одну п'єсу Івана Тобілевича на закриття сезону, то мав на увазі ті її прикмети, що роблять її цікавою ще нині, в зовсім іншому світі. Можна б твердити, що „Мартин Боруля" — це тепер „анахронічна" комедія, з своїми українськими шляхтичами - селянами, що мають господарства на панській польській землі та мають амбіції стати російськими дворянами, — з отими несовісними посередниками - грошодерами, міськими ловцями селянського приданого з дружиною, як додаток, та зі зманірованими юнаками, ласими на безплатні, але „почесні" державні становища. Все це пахне стариною. А втім, є одна велика прикмета „Мартина Борулі", яка робить ту комедію вічно актуальною і цікавою: не зважаючи на відстань часу і проблем, так і почувається, що всі ті дієві особи — живі люди. Кожна постать жива, маркантно накреслена, не паперова, а повна своїх бажань, пристрастей, химер, і тієї тяги до щастя, яку підмітив і підкреслив Сергій Єфремов.

Мартин Боруля, герой тієї 5-дієвої комедії, це постать водночас комічна й глибоко трагічна. Його пристрасть — дворянство, задля якого він розтрачає маєток і готов запропастити всю родину. Але те дворянство в його очах це теж лише засіб до щастя, і він не розуміє, чому все його родинне оточення не бачить цього. Вдержати ту постать на грані смішного й трагічного — нелегке акторське завдання. Нелегко теж перебувати впродовж 5 дій майже безупинно на сцені, — це велике хоч би лише пам'ятеве й фізичне зусилля. Може саме всі ті моменти сказали Йосифові Гірнякові вибрати собі саме Мартина Борулю. Цим вибором Й. Гірняк ще раз підкреслює, що він не є проти так званої побутової драми: він є проти побутового примітиву й примітивного відтворювання його на сцені. Тобілевич вже знімався понад побутовщину в привичному розумінні — культу одягів, танку, співу й льокального кольориту. „Мартин Боруля" — це просто реалістична комедія з часів перехрещування польської шляхеччини й московських порядків в Україні, комедія, на яку цікаво подивитись може саме тому, щоб трохи відірватись від важких сутоактуальних проблем сучасности.

Її напевне буде цікаво побачити в неділю, 16 травня, в Ню Йорку, у виконанні Українського Театру в Америці з Йосифом Гірняком у великій титуловій ролі.

І. К-н

ШЛЯХОМ СВІТЛИХ ТРАДИЦІЙ

(З нагоди вечора української музики).

Розуміючи вагу української музики, Український Музичний Інститут не втрачає нагоди час від часу влаштувати вечорі, присвячені виключно українській музиці. В неділю 24 квітня ц. р. в залі Горожанського Клюбу у Филаделфії відбувся черговий вечір української музики, якого виконавцями були учні филаделфійського і нюйоркського Музичного Інституту. Програма була зложена за інструктивно, педагогічним пляном, достосована до заавансування учнів. Виконано цілі цикли і поодинокі твори Лисенка, Леонтовича, О. Нижанківського, Н. Нижанківського, Людкевича, Барвінського, Надененка, Косенка, Ревуцького, Кишка, Дремлюги, Лазаренка, Гайворонського, Соневицького і Фоменка. Виконували програму учні кляс фортепіяну, скрипки і сольоспіву, як теж Хор Молоді з Филаделфії та ансамбль Бандуристів з Ню Йорку.

Очевидно було дуже приємно провести час на майже тригодинній програмі, що її пояснював директор Роман Савицький і ми не тільки подивляли саме виконання, але також були свідками, з якою любов'ю і пієтизмом всі учні виконували оту рідну музику.

І саме той факт, що наша дітвора і молодь масово виявляє інтерес до навчання української музики, треба щиро вітати, а рівночасно їх батькам висловити признання за те, що вони посилають своїх дітей до української виховної установи.

Важко передбачити, кому навчання музики в житті практично менше, або більше придасться. Це не тільки залежне від індивідуального таланту-хисту, але також і головним чином від впертої і наполегливої праці над собою. Тут за мало місця, щоб перерахувати усіх видатних вихованків Музичного Інституту у Львові. Усі сучасні наші музики з Галичини, це колишні студенти, або вчителі цього Інституту і його численних філій.

Нікому хіба не треба переконувати, яку славу приносить нашому імені оперний співак Мирослав Старицький, студент Музичного Інституту ім. Лисенка, який при кожній нагоді підкреслює, що він українець.

Самозрозуміло, що без музичної освіти, опертої на важкій, систематичній праці, не може бути великих досягнень. Про це могли б сказати С. Крушельницька, М. Менцінський, О. Мишуга, Л. Колесса, О. Кошиць й інші.

На кінець було б побажаним, щоб Музичний Інститут впровадив навчання ще й на інших інструментах, а також зорганізував кляси мистецтва слова, що під цю пору існує тільки в Ню Йорку. На кожний спосіб Український Музичний Інститут, не зважаючи на великі труднощі, як брак будинків, відсутність відповідних інструментів, власної, хочби малої концертової залі тощо, успішно продовжує світлі сторінки історії Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові і тим його діло велике.

Ярослав Климовський.

Осип Залеський

СТАНИСЛАВ ЛЮДКЕВИЧ

Наш найвизначніший сучасний музика д-р Станислав Людкевич закінчив 75-ий рік життя, період життя людини, який дає право назвати його непересічним віком і який дає можливість розглянути працю і діяльність людини з перспективи півсторіччя. А праця і діяльність д-ра Людкевича для української культури, а зокрема для української музики, така велика і багатогранна, що нашим обов'язком є відзначити цей ювілей та начеркнути сильветку Ювілята і пригадати Його нашим землякам, розсіяним по всьому світі.

Станислав Людкевич народився 24 грудня 1879 року в старім княжім городі Ярославі, бастіоні українства на наших західніх межах. Батько — учитель народних шкіл — зумів серед польського оточення, в якому загубилася неодна українська душа, виховати своїх дітей в українському дусі і прищепити їм любов до українського народу і його культури. По закінченні гімназійної освіти записується Людкевич на львівський університет, на якому закінчує філософічний виділ (україністику), студіюючи одночасно музику у львівській консерваторії. 1906 року стає на працю гімназійного вчителя в українській гімназії в Перемишлі і тут починається його, вже зріла, композиторська творчість. Хоч Людкевич є львов'янином, з яким тісно в'яже його дальше перебування, праця і мистецькі досягнення, то до Ярослава і Перемишля має він сантимент, як до міст, з якими в'яже його молодість і родинні відносини. Коли 1944 року зустрів я його в Ярославі, куди приїжджав він до своєї сестри, заміжної за інж. Д. Кашубинським (знавцем музики і композитором хорових творів), запитав я його, чи не має наміру їхати далі на захід, то Людкевич відповів, що далі Ярослава не поїде. Вернувся до Львова, де й досі проживає.

Учительська праця в Перемишлі не вдоволила його і він, поборюючи старі галицькі традиції, рішається посвятитися музиці і виїздить для доповнення музичних студій у Відень, де продовжує свої студії у професорів Ґреденера і Землінського, закінчуючи їх 1908 року докторатом з музикознавства у проф. Г. Адлера на Віденському університеті. Вернувши назад до учительської праці, переноситься до Львова до академічної гімназії, переймаючи одночасно управу Музичного Інституту ім. Лисенка по смерті Наталя Вахнянина. 1914 року, з вибухом першої світової війни, покликують його, як резервового старшину до австрійської армії, до військової служби і з обложеного Перемишля дістається він в російську неволю, з якої вертається 1918 року. По кількох роках учительської праці за Польщі переходить на емеритуру і віддається виключно музичній праці як директор, згодом інспектор Музичних Інститутів ім. Лисенка, музичний педагог і письменник, а головно, як композитор.

Композиторська творчість Людкевича охоплює всі головні ділянки і вокальної й інструментальної музики. З-поміж перших більших творів для чоловічого хору з оркестрою це: „Вічний революціонер" до слів І. Франка, „Хор підземних ковалів" з містерії В. Пачовського „Сон української ночі" і „Косар" Т. Шевченка. Ці твори, головно два перші, викликали велике заінтересування серед нашої музикальної громади, бо подібних стилем і фактурою не було досі в українській літературі, головно на західньо-українських землях. Вони дали початок новій добі в історії української музики, добі модерного напрямку. Інша річ, що твори ці були мало виконувані, бо вимагали вони добрих і великих хорів, яких під тодішню пору було у нас не багато. З більших творів для головічого хору треба ще назвати „Ой, вигострю товариша" (Т. Шевченко), який постав уже пізніше. Найбільший хоровий твір Людкевича — це „Кавказ" (Т. Шевченка) ода-симфонія у чотирьох частинах для мішаного хору і симфонічної оркестри, виконаний частинно в 1914 році на ювілейному концерті Т. Шевченка у Львові хорами Львівського Бояна і Бандуриста (львівський академічний хор студентів університету) та військовою симфонічною оркестрою. В цілості був виконаний „Кавказ" перед другою світовою війною з нагоди ювілею Львівського Бояна. Не має тут місця вичисляти усі хоральні твори Людкевича, яких є немало. Згадаю ще про популярні колись його опрацювання двох народних пісень: „Чорна рілля ізорана" та „Ой, Морозе, Морозеньку" і відомий в Америці „Гимн американських українців" до слів В. Щурата (Далека ти, а близька нам . . .). З сольових пісень однією з перших була „Черемоше, брате мій" (Б. Лепкого), спопуляризована знаменитим оперним співаком-тенором Модестом Менцінським. Людкевич зібрав і опрацював 1,500 мелодій українських народних пісень, які появилися друком в Етнографічному Збірнику Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Багато з цих мелодій опрацював Людкевич для хорів, деякі доповнили збірник українських народних і популярних пісень для фортепіяну, виданий на початку цього сторіччя Денисом Січинським під заголовком: „Ще не вмерла Україна", окреме видання якого вийшло в ЗДА під назвою „201 українських народних пісень". З творів церковної музики вийшли друком: Церковні і літургічні пісні для мішаного хору.

Окрема ділянка творчости Людкевича — це інструментальні твори, які на рідних землях були малознані, тому, бо не було в нас постійної симфонічної оркестри, ані камерних ансамблів, які могли б ці твори виконувати. Сюди належать твори для скрипки, челя, фортепіянове тріо, фортепіяновий концерт, варіяції для фортепіяну і смичкової оркестри та оркестральні твори: Симфонічний танок і дві симфонічні поеми: Мелянхолійний вальс і Каменярі. Оперу „Бар Кохба", над якою працював довший час, закінчив по другій світовій війні. Для потреб музичних шкіл видав підручник основ музики (в Коломиї) і матеріяли для науки сольфежу.

Це тільки дуже загальний огляд творчости Людкевича і далеко не повний, бо і про теперішню творчість Людкевича не маю докладних даних.

Стиль творів Людкевича інший, чим других українських композиторів. У перших його творах („Хор підземних ковалів" чи „Вічний революціонер") є замітний деякий вплив доби Р. Ваґнера, тоді як у дальших творах стає Людкевич на свій власний творчий шлях, творить власний стиль. Має він свій власний підхід в опрацюванні народних пісень, інший, чим у Лисенка і других композиторів Наддніпрянщини (Стеценко, Леонтович, Кошиць).

Великі заслуги поклав Людкевич при розбудові українських музичних шкіл, які, як філії львівського Музичного Інституту ім. М. Лисенка, покрили були перед другою світовою війною цілою сіткою західньо - українські землі і вишколили багато фахових сил та причинилися до піднесення музичної освіти на наших землях.

Ігор Соневицький

КОМПОЗИТОР ВОЛОДИМИР ГРУДИН

Чимало українських музик перебуває поза межами батьківщини. Причиною їхньої еміграції було бажання визволитися від всевидющого ока НКВД та вільно творити без уваги на будь-яку „партійну лінію" та без страху перед ідеологічними „ухилами". Зокрема в ЗДА вони найшли сприятливий ґрунт для своєї творчої праці. Тут вони з'єдналися в професійні ланки, створили Український Музичний Інститут, де викладають музичні предмети для молоді, а в вільних від педагогічних зайнять хвилинах всеціло посвячуються своєму мистецтву, працюючи над інструментом, партитурою чи над манускриптами своїх композицій. Зокрема композитори своєю тихою муравлиною працею записують на сторінках музичної бібліографії нові свої твори та збагачують культурне надбання української музичної літератури. Вони являються продуцентами мистецтва, яким міряємо стандарт нашого культурного життя, а кожний їх вір — це черговий документ живучости нашого „я".

До таких скромних, а проте багатоцінних будівничих нашої музичної культури належить композитор Володимир Грудин, родом з Києва. Вже на провесні літ, ідучи за голосом покликання, вчиться музики. Згодом успішно закінчує композицію в Київській Консерваторії, клясу фортепіяну в Одеській Консерваторії, і диригентуру теж в Одесі.

Учителями В. Грудина були промінентні музики. Тарновський — видатний пяніст та педагог, що виховав плеяду молодих музик і м. ін. був учителем визначного американського піяніста В. Горовіца, що теж походить з Києва. Й. Прібік, чеського походження, був знаменитим диригентом і музиком та особистим приятелем композитора Чайковського; він диригував операми в Харкові, Львові (1882 р.), в Києві, а потім став диригентом міської симфонічної оркестри в Одесі. Р. Глієр, теж киянин, відомий композитор, якого стиль оформився ще перед початком Революції 1917 р., автор насамперед великих форм та камерної музики, що між його творами є теж деякі на українську тематику, як напр., дві симфонічні поеми оп. 64 „Запорізькі козаки" та оп. 66 „Тризна".

Після закінчення студій В. Грудин звертається до педагогічної діяльности. Він стає викладачем фортепіяно, теорії та композиції насамперед в Одеській, а опісля в Київській Консерваторіях та в Музичному Інституті ім. Лисенка в Києві, потім професором Національної Чеської Музичної Школи в Празі (фортепіяно, теорія), далі переїжджає до Франції, де викладає предмети фортепіяна і композиції в Нормальній Музичній Школі в Парижі (там він м. ін. стає й одним з організаторів „Українського Товариства Камерної Музики") і накінець переселюється до ЗДА. Тут він стає професором фортепіяна, теорії та композиції в Українському Музичному Інституті в Ню Йорку.

Низка його концертових зиступів почалася ще з 1924 року і продовжується до сьогодні. Як композитор і піяніст В. Грудин дає концерти в таких центрах музичного життя, як Одеса, Київ, Прага, Брно, Львів, Париж і тепер в Ню Йорку.

Володимир Грудин

Одначе найціннішою ділянкою в багатогранній діяльності В. Грудина — це його композиторська творчість.

Творча думка В. Грудина почала розвиватися під впливом містичної філософії та манірі композитора А. Скрябіна, оригінальної постаті і новатора на грані нашого століття. Одначе в шуканні за самостійним стилем В. Грудин незабаром відійшов від концепцій музичного напрямку Скрябіна і свої симпатії переніс до французької школи, а зокрема до К. Дебюссі та до творчости композиторів „групи шістьох" (Мільо, Гонеґер і ін.).

Накінець композитор В. Грудин шукає за власним, індивідуальним стилем, що розвивається двома шляхами. Він використовує український та екзотичний (японський) фолкльор та модернізує попередні здобутки музичної мови вживанням лінеарної манірі, поліритму, атоналізму та політоналізму. Такий був шлях творчого розвитку композитора В. Грудина.

В теці композитора знаходиться поважне число творів різних музичних жанрів. Треба відмітити пісні та романси, хорову літературу, твори для фортепіяна, скрипки і віольончелі, камерну музику (сонати, трія, квартет), симфонічну музику: дві сюїти (українська і білоруська), 1 симфонію та фортепіяновий концерт і музику до фільму та для драматичного театру.

В останньому часі композитор приготовляється до самостійного авторського концерту, що відбудеться в залі Ірвінґ Гай Скул в суботу, дня 14 травня 1955 року. В програму концерту ввійдуть тільки деякі зразки його творчости, а саме: прелюдія і токата для фортепіяно, оп. 28; соната для скрипки і фортепіяно, оп. 46; екзотична поема, оп. 37 і каприз-танок, оп. 40 для скрипки і фортепіяна: пісні та романси („Чому не смієшся ніколи" до слів Івана Франка! „Японський романс", слова Цураюкі; „Сон", слова Богданівського; „Ти не прийшла в вечірній час" до слів О. Олеся; „Мімоза", слова Хітамаро; „Ой, на горі калинонька" — народна) та тріо для фортепіяна, скрипки і віольончелі.

Треба сподіватися, що українська громада, а зокрема прихильники мистецтва візьмуть численну участь в авторському концерті нашого композитора.

УСПІХ СПІВАЧКИ НАТАЛІЇ АНДРУСІВ

Співачка Наталія Андрусів, дружина образотворчого мистця, Петра Андрусева, відома українській громаді у Филаделфії. Її виступи на святочних академіях з нагоди різних національних роковин, чи теж участь в інших мистецьких імпрезах здобули їй заслужене признання і популярність. В останньому часі Наталія Андрусів здобула успіх теж в американському мистецькому світі. Новозаснована мистецька організація під назвою „Американська Оперна і Балетна Ревія" під управою диригента Рудольфа Пілі влаштувала в суботу 30 квітня ц. р. свій перший концерт у залі Ню Сенчері Гол в середмісті Филаделфії. На програму концерту складались окремі сцени із опер, як теж сольові виступи співаків і продукції балету. Між солістами цього концерту вибивалась наша співачка Наталія Андрусів. Пані Антрусів співала партію Гільди у другій дії опери Верді „Ріґолетто", як теж і партію Віолетти з другої дії „Травіяти" того ж композитора. Обидві ролі випали у виконанні нашої співачки вповні поправно. Її голосові вальори вибивались на перший плян з-поміж усіх виконавців. Артистка внесла теж на сцену багато з гри. Головно роля Віолетти відповідала і голосовим і зовнішнім вальорам нашої співачки.

Публіка, між якою було теж кілька десятків українців-любителів оперного мистецтва дуже тепло прийняла дебют нашої співачки на американській сцені й обдарувала її не тільки оплесками, але й гарним букетом квітів. Треба побажати нашій співачці дальших успіхів у її мистецькій праці.

Т.

БІБЛІОГРАФІЯ

Юрій Тис — Крохмалюк. Бої Хмельницького. Військово-історична студія. Видання Братства кол. вояків І-ої Української Дивізії УПА. Мюнхен, 1954, ст. 184 + 6 сторінок мап.

Хоч як воно не дивно, але це — перша українська праця про бої великого українського гетьмана, засновника Української Козацької Держави — Богдана Хмельницького. Автор її Юрій Тис - Крохмалюк працював над нею в 1930-их роках і мав її надрукувати в 1939 році у Львові, одначе прихід російських наїзників на західньо - українські землі цьому перешкодив. Не довелося її надрукувати і в 1944 році внаслідок воєнних дій. Автор утратив навіть частину рукопису своєї праці і мусів його доповнювати вже після війни, хоч дечого не можна було доповнити на чужині.

Братство кол. вояків І-ої Української Дивізії УНА, рецензованим виданням мало на цілі дати „майбутнім українським воякам книжку, щоб вони з неї вчилися бути гордими за своїх предків і за свою історію, щоб училися розпізнавати й любити те, що було цінне в їх далеких чубатих, вусатих і таких невгнутих батьків".

Праця „Бої Хмельницького" складається з Передмови від Видавництва, вступного слова проф. д-рки Наталії Полонської Василенко та з описів боїв над Жовтими Водами, під Корсунем, під Пилявцями, під Берестечком і під Батогом. В окремих розділах автор дав характеристики українського війська часів Хмельницького (ст. 13-45), а також згадує про тодішні татарські та польські збройні сили. В окремих розділах автор описує згадані вище бої Богдана Хмельницького з поляками.

Автор сумлінно описує окремі битви українського полководця, подаючи топографічні дані про поле бою та про кількість війська обох воюючих сторін. Він підкреслює, що Хмельницький користувався тією тактикою, яка виявилася доцільною в 30-річній війні в Европі. З наведеного наприкінці праці списку літератури видно, що автор користувався широкою літературою в різних мовах, щоб якнайбільше висвітлити тактику великого українського гетьмана.

Автор з таким захватом малює переможні бої Богдана Хмельницького, що не хоче признати, що бій під Берестечком у червні і липні 1651 року був українською поразкою, бо, мовляв, „не Хмельницький зазнав невдачі в цій битві, тільки — чернь". Нам здається, що автор не має рації, коли не признає, що під Берестечком не вдалося виграти битву українським тогочасним збройним силам.

„Отже, Берестечко — це тактично не вирішений бій. Стратегічно українське військо перемогло, бо виконало своє основне завдання: не допустило короля вглиб України", — пише автор.

Та автор не звертає уваги на те, що справжня перемога українського війська була б аж тоді, коли б було вдалося українцям розбити польські війська і змусити їх до втечі. Не вина це Хмельницького, що битва під Берестечком не випала корисно для нас, бо завинили тут татари. Історик не повинен писати про те, „що б це було, якби інакше сталося", але тут аж напрошується згадати про те, що коли б Хмельницькому вдалося і під Берестечком розгромити польське військо, як це він зробив був під Корсунем і Пилявцями, то, може, інакше розвивалися б події на Україні, і, може, не було б Переяслава в 1654 році.

Книжка Юрія Тиса-Крохмалюка читається так легко, цемов, розділи історичної повісти про ті часи, і вона напевно стане лектурою не тільки бувших військовиків, але і широкого кола українських читачів, головним чином нашої молоді.

Л. Луців

З НОВИХ ЖУРНАЛІВ

● **Визвольний Шлях.** Суспільно - політичний і науково-літературний місячник. Кн. 4 (ч. 4-90). Річник II (VIII). Квітень 1955. Лондон, 1955, ст. 120.

● **The Ukrainian Review.** A Quarterly Magazine. Published by The Association of Ukrainian in Great Britain. Рік II, ч. 1, березень 1955. Лондон, ст. 96.

● **Обнов'яни. The Obnovan.** Рік I., ч. 1. Березень 1955. Видає Канадійська Федерація Товариств Українських Студентів Католиків „Обнова". Вінніпеґ, 1955, ст. 64.

П'ЯТЬ РОКІВ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ЖУРНАЛУ „КИЇВ"

Лев Шанковський

П'ЯТЬ РІЧНИКІВ „КИЄВА"

Коли ви одержуєте біжуче число якоїсь газети чи журналу, ви переглядаєте його побіжно, читаєте, що в даному разі для Вас цікавіше і відкладаєте на пізніше, бо всього й так нема можливости відразу прочитати. Але коли ви візьмете той самий ж журнал по році чи по двох роках, то ви знаходите в ньому багато більше цікавих речей, як за першим разом, і дивуєтесь, як це так, що ви перше того не завважили і не прочитали, коли окремі числа появлялися.

Обкладинка „Києва"

Отак я недавно здивувався, переглядаючи Київ. Для мене несподіванкою видалося передусім те, що це вже назбиралося аж п'ять річників журналу, хоч, здається, наче недавно тільки він почав появлятися. І я почав переглядати число за числом. За тих п'ять років свого існування журнал надрукував твори 40 різних українських поетів, а між ними передове місце займають наші сучасні і найвизначніші поети, як Є. Маланюк, М. Орест, Т. Осьмачка, С. Гординський, Б. Кравців, О. Лятуринська, Б. Стефанович, Р. Єндик, Б. Нижанківський, В. Лесич, трохи молодших, як О. Зуєвський, Яр Славутич, Ю. Буряківець, О. Тарнавський і врешті молодняк, як М'ятка, Храплива, І. Шанковський, Шуварська та інші. А в відділі „Наша Антологія" друкувалися кращі зразки творчости наших клясиків, як Зеров, Филипович, Драй-Хмара, Рильський, Тичина, Ольжич, Антонич і ін. Далі журнал постійно передає переклади творів чужинецьких поетів. За п'ять років надруковано в „Києві" 20 різних англійських, французьких, еспанських й американських поетів, між ними С. Ґеорґе, Леконт де Ліль, Шарль Бодлер, Поль Верлен, Волт Витмен, Райнер Марія Рільке, Гамес Стірнс Еліот, Джордж Сантаяна, Вільям Шекспір й інші.

У ділянці мистецької прози за 5 років надруковано 46 зразків мистецької прози українських авторів та 10 чужинецьких. Уперше на сторінках „Києва" були надруковані зразки підпольної літературної творчости в Україні (ліричні нариси Марти Гай) і зразки підпільної сатири. Ділянку української прози, заступають тут такі автори, як Ф. Дудко, Д. Гуменна, І. Чолган, З. Тарнавський, Б. Нижанківський, М. Понеділок і І. Керницький.

Із спогадів друкувалися тут передусім дуже цікаві театральні спомини В. Блавацького та уривки Й. Гірняка, уривки спогадів відомого українського маляра в Парижі Олекси Гриценка. В ділянці чужинецької прози звертають увагу прізвища: Джон Прістлі, Райнер Марія Рільке, Дороті Паркер й інші. У журналі друкувався теж уривок відомого роману про Харків під німецькою окупацією — Годфрея Бландена і лист цього письменника до рекадції „Києва".

У ділянці драми, „Київ" надрукував „Народного Малахія" — Миколи Куліша й уривки одної його комедії, а також уривок перекладу відомої п'єси американського письменника українського роду — Романа Лапіки: „Підпілля". П'єса ця мала великий успіх в американському театрі в Пам Біч, а тепер її готують до вистави, в українському театрі, в Торонто. З „Підпілля" будуть також накручувати фільм в Голлівуді.

Солідно заступлена в журналі ділянка літературознавства й критики. Серед 40 авторів літературознавчих і критичних нарисів ми зустрічаємо прізвища Богдана Кравцева, Богдана Романенчука, В. Державина, Юрія Шереха, Святослава Гординського, В. Порського, Олекси Ізарського, В. Чапленка, Остапа Тарнавського, А. Юриняка, Івана Ставничого й інших. У цих нарисах були обговорені „Слово о полку Ігореві", твори Торнтона Вайлдера, Поля Валері, М. Зерова, Ю. Лободовського, Тараса Шевченка, М. Коцюбинського, Вільяма Вордзворта, Михайла Ореста, Івана Багряного, Лесі Українки й інших. О. Домбровський дав цікаву серію про „Античну Україну". За п'ять років журнал помістив 232 рецензій та бібліографічні замітки на появу різних книжок, головно, на українському книжковому ринку. Автор цих рядків постійно відмічував появу різних англійських творів, що мають певне відношення до української справи, а на деякі з них давав широкі рецензії.

Ювілейне видання „Слова о полку Ігореві"

Про мистецтво писали в журналі Петро Андрусів, Петро Мегик, В. Січинський, О. Домбровський, Михайло Островерха, С. Гординський і Д. Горняткевич. Разом було в „Києві", впродовж п'яти років, 12 статтей на мистецькі теми. Про театр, крім споминув В. Блавацького і Й. Гірняка, писав Гр. Лужницький. Журнал давав теж постійно рецензії на театральні вистави в Филаделфії.

У ділянці мовознавства друкували в „Києві" проф. П. Ковалів, Кость Кисілевський і О. Домбровський. У поширеній тематиці „Києва" („політика", „наука", „суспільне життя") покищо проявили себе д-р Микола Андрусяк, д-р Петро Мірчук й автор цих рядків. З ділянки ґеральдики дуже цінні праці дав д-р Р. О. Климкевич, з ділянки археології — Ярослав Пастернак, з ділянки музики д-р Є. Цегельський і Роман Савицький.

Гумор в „Києві" репрезентували І. Керницький і М. Понеділок.

Ось вам „Київ" за п'ять років. Хоч дехто вважає, що через уведення „політики" журнал став „живіший" і „цікавіший", то ми з ним не погоджуємося, бо побіжний перелік змісту п'ятьох річників показує, що в попередніх річниках, і без „політики" не бракувало цікавого матеріялу. І коли ми беремо в руки ці річники журналу „Київ" і перечитуємо їх, то переконуємось, що це таки справді цікавий і цінний журнал, який варто мати в своїй бібліотеці.

Збірник „Львів" (Виданий у В-ві „Київ")

Від самого початку свого існування „Київ" не мав ніякого фінансового забезпечення, яке повинен був мати, як одинокий літературно-мистецький журнал у ЗДА. І ніколи не мав такої кількости передплатників, яка б могла забезпечити появу „Києва" без зайвих болів голови. Знаємо, що видавець докладав власні гроші до журналу, і його завзятущій наполегливості завдячуємо факт, що журнал увійшов в шостий рік свого існування. Це дає нам право думати, що видавець завзявся, за всяку ціну, покласти на лопатки рідну байдужність і незацікавлення літературою й мистецтвом. Він завзявся переконати світ, що це неправда, що українська „інтеліґенція" цурається рідного слова, що заспокоює свій книжковий голод, читаючи російські, польські, німецькі книжки й журнали, що не цікавиться українським літературним життям і мистецтвом, що жаліє 3.50 дол. на передплату одинокого українського журналу, який постійно про це життя інформує. Що більше, видавець свято вірить, що інтеліґенція нашої „інтеліґенції" вже настільки розвинена, що вона зрозуміє потребу підтримки такого журналу й масово поспішить в ряди його передплатників. Бо факт, що одинокий український літературно - мистецький журнал у ЗДА бореться з фінансовими труднощами — це не надто добре свідчить про нас — українську „політичну" еміґрацію в новому світі, добру славу якої можна поправити дуже невеликою цікою передплати.

„КИЇВ"

Журнал під цією, дуже прикметною, назвою почав уже шостий рік існування.

Зваживши добу й обставини, самий цей факт вартий призадуми, замислення і... здивування. Хай з перебоями, хай нерівно — щодо змісту й стилю, хай з немалими чистотехнічними хибами (напр. коректа), але „Київ" виходив, чи намагався виходити — безперервно.

В цей факт варто вдуматися не без почуття здивовання й пошани. Бо, виходить, що ще є в нас люди, які, ціною краденого в самих себе часу, ціною, не раз, здоров'я і — напевно — постійно псованого настрою й нервів „листами до редакції", вміють дотримувати тяглість культурної чинности тяглістю своєї енерґії й самопосвяти.

**

Що важить в наших теперішніх обставинах літературний журнал, який намагався служити національній культурі — понад так звані „ідеології", „партії" чи „угруповання"?

Застерігаюся — „намагається", бо закидів „Києву" і його редакції можна зробити немало. Але в своїх інтенціях, в своїй потенціональності — „Київ" належить уважати саме за такого роду орган. І не вина редакції, що суспільство цього досі собі не усвідомлює, а частина людей пера або від „Києва" бокує, або „Київ" просто бойкотує... Під різними, очевидно, „ідеологічними" претекстами.

„Київ" досі ще не є тим, чим він міг би і мав би бути. Не з вини тільки редакції, розуміється.

Вдартеся в груди, пані й панове літератури!

**

Подивімось, з якою упертістю, навіть пристрастю, намагається польське суспільство втримати при життю паризький місячник „Kultura" (до речі „Kultura" на добровільні складки оце вже купила власний будинок). З якою суспільною енерґією різні польські групи (розсварені політично ще гірш від наших), дамські і не-дамські комітети, окремі громадяни аж з Нової Зеляндії чи Уруґваю, вшановують вечори „культури", збирають засоби, поширюють передплату і т. п.

Аж заздрість бере!

А це ж діється в суспільстві, значно багатшім на культурні сили, суспільстві донедавна державного народу, що ще й досі має якісь „державні" фінансові „інерції".

Оскільки ж більшу енерґію мало б виявити наше суспільство, що — хоче воно того, чи не хоче — таки несе історичну відповідальність за долю національної культури в цей страшний, може для нації найстрашніший час.

Е. М.

ЧОМУ Я ЧИТАЮ „КИЇВ"

Бувши пильним читачем „Києва", я хотів минулого року згадати п'яті роковини цього журналу, але якось не вийшло, тому дозволю собі тепер бодай кількома словами відзначити початок другої, з дозволу сказати, „п'ятирічки", бо думаю, що журнал заслужив на це. Читаю (і передплачую) „Київ" від першого числа і хочу сказати, що читаю його радо, хоч я не літературник, не поет і не мистець, а так собі, читач, яких, як я недавно вже довідався мало. І мені приємно, що я бодай тут належу до тих, яких мало, бо звичайно належу до тих багатьох, які не мають імени і називаються „маса".

Я не знав нічого ні про видавця, ні про умовини, в яких цей журнал видається, ані про те, за що його видається, за підтримкою якої групи чи партії чи фонду. Не скажу, щоб я цим так дуже і цікавився. Я просто привик до „Києва", який приходить до мене в більше або менше реґулярних відступах часу з далекої заморської Америки і приносить мені запах рідного краю і трохи... запаху Америки. Мені подобався його спокійний і зрівноважений тон, стриманий і витриманий стиль рецензій, серйозні і цікаві статті різних авторів, які не раз належать до ворожих собі середовищ, відсутність погоні за дешевизною і відсутність сварки і лайки. Так, мені дуже подобається, що тут є спокійна і поважна співпраця різних авторів на загальній всеукраїнській національній базі. І ще мені подобається те, — я думаю, що напевно і багатьом читачам, що в „Києві" нема отієї „отсебятини", якою подвизаються деякі наші універсальні журнали, зглядно їх видавці і редактори. Вони в кожному майже числі зводять гомеричні бої з уявними ворогами, які їх, мовляв, хочуть знищити. Вони вмовлюють в себе і в читачів, що вони виконують якусь кольосальну місію, від якої залежить щонайменше оборот землі довкола сонця, або ще щось більше. І всі ті філіпіки ведуться від першої особи редактора з такою важливою міною і позою, наче б там саме був осередок землі, а щонайменше осередок української еміґрації.

Всього цього власне в „Києві" нема і це мені приємно ствердити, бо я дуже не люблю так званого в Галичині „гохштаплерства".

Чомусь мені здавалося, що видавець „Києва" мусить бути могутній поставою, кремезний і дуже аподиктичний тип — людина, що звідкись там розкручує засоби на видання журналу, який постійно, ось уже шостий рік, що два, а нерідко й що три місяці з опізненням приходить до нашого замряченого англійського острова. І я вже так привик до силуету чорного їздця на коні, якого я ще дитиною бачив на площі міста тої самої назви, що коли часом його трохи довше немає, починаю побоюватись, чи він уже не перестав виходити. Але бачу, що мої побоювання дотепер були безпідставні.

Коли мені пощастило відвідати на короткий час Америку, то я, відвідуючи різні українські установи, відвідав і „Київ".

Видавець „Києва" показався мені зовсім не тим американським динамічним „бизнесменом", а скромною людиною аскетичного типу, з деякими „бельферськими" нахилами. У Филаделфії казали мені, що він має сильний нахил до злосливости та уїдливости і часто пускає колючки, які походять, як кажуть филаделфійці, з печінки чи з жовчевого міхура. Та я не зауважив у нього цієї злосливости. Ані такого видатного підборіддя, яке мусіла б мати людина вперта і сильної волі.

А впертости і сильної волі до видавання літературного журналу на еміґрації таки треба. Не знаю, чи багато є таких журналів, які вдержуються на відповідному рівені і не стають сенсаційним магазином, а таки справді літературно - мистецьким журналом, який виходить без фондів тієї чи іншої групи та не має підтримки такої або іншої системи чи організації. Але бачу, що „Київ" є таким журналом, який своєю автурою, матеріялом і всією поставою захотів таки чогось особливого й дивного — бути незалежним. Тим більше, що в тій Америці видавничим ділом займаються громадські допомогові та політичні організації. А крім них ще двоє людей: Едвард Козак із своїм „Лисом" і Богдан Романенчук із своїм „Києвом". Вони хочуть бути і вони є незалежні, хіба що залежні від передплатників. Але це мабуть в наших умовинах найбільш безнадійна незалежність.

Я був в Америці в тому часі, коли „Київ" породив „Львів". Я взяв цю книжку з собою і на кораблі цілих п'ять днів крізь білогриві хвилі зелених атлянтійських пропастей бачив Львів. Бачив короля Данила і його сина Лева, як вони закладають і розбудовують це місто, бачив як Хмельницький облягає Львів і приймає окуп від львівських міщан, бачив Святоюрську гору і її могутнього володаря і бачив навіть той Львів, який ще буде — великий і могутній у вільній державі. Ці думи і мрії здобув у мене літературно-мистецький збірник „Львів", виданий видавництвом „Київ".

Я не думаю, що „Київ" є журналом цвинтарної мертвеччини, як схарактеризувала його була свого часу одна літературна ефемерида. Ні, це журнал живий, який перемагає цвинтарну мертвеччину нашіх часів і... нашої громади..лка — я все таки вірю разом із видавцем — колись врешті почне його читати і передплачувати. Масово.

Лондон, березень 1955.

Михайло А. Гайдарович

ГЕЙ, ХТО КИЇВ НЕ ЧИТАЄ!..

Один наш, тихий і ревний патріот, книжник і з ласки Божої невідомий поет Харлампій Гичка відкрив недруковані досі деякі твори Лиса Микити і передав нам до використання. Друкуємо тут кілька уривків, які саме відносяться до Києва.

Пісня третя

Гей, хто „Київ" не читає,
Той не бачить і не знає,
Що, куди, як, звідки їде.
„Київ" журнал того роду,
Що скитальського народу
Всю поезію веде.

Тут поети щонайкращі
І письменники путящі,
Що культуру нам несуть.
Вірші, нариси й поеми,
Оповідання до теми
До добра й краси ведуть.

Тут Шанковський статті [шкварить,
Москалів і німців жарить,
Аж штанами всі трясуть.
Маланюк „Нотатник пише,
Лисяк Кічку тут колише
Й гонорарів не беруть.

Є Гординський тут зі Львова,
Кіндер-Дуфта з Личакова
І з-під Києва Орест;
А з Ню Йорку є Керницький,
З Филаделфії Лужницький,
Й Понеділка тут знайдеш.

Кожний пише, як уміє,
А читач аж бідний пріє,
Бо не знає, в чому суть.
„Тихий сніг" Тарнавський [пише,
Романенчук ледве дише,
Бо за це його всі б'ють...

Нові видання

● **Митрополит Іларіон. Як поводитися в Божому храмі.** Підручна книжка для молоді та для широкого громадянства. Видання Української Православної Церкви в Канаді. Вінніпеґ, 1955, ст. 72.

● **Сава Крилач. Самостійник.** Повість. Частина I. Клюб Приятелів Української Книжки. Книжка 22. Видавець Іван Тиктор. Торонто, 1955 рік, ст. 128. Обкладинка Мирона Левицького.

● **Проф. д-р Кость Кисілевський. Граматика української мови.** Четверте, перероблене видання. Видання Шкільної Ради УККА. Ню Йорк, Н. Й., ст. 52.

● **Віталій Бендер. Марш молодости.** Том I. Видавництво „Дніпрова Хвиля", Мюнхен, 1954, ст. 164. Обкладинка роботи маляра Юрія Костева.

● **Голос Спасителя.** Релігійний місячник. Рік 27, ч. 4 Квітень 1955. Йорктон, Саск. Канада, 1955, ст. 64.

● **Рідна Церква.** Орган Української Православної Думки. Рік IV, ч. 16. Великдень 1955. Мюнхен, 1955, ст. 16.

● **А. Гаев.** Цензура советской печати. Мюнхен. 1955, ст. 52. Институт по узучению истории и культури СССР. Исследования и материалы. Серия II (ротаторные издания).

● **Списки новых поступлений Библиотеки Института.** Ч. 9. Декабрь 1954. Мюнхен, 1955, ст. 20. (Цикльостиль).

● **Проф. д-р А. Архимович. Культура хлопчатника в СССР.** Мюнхен, 1954, ст. 110. (Цикльостиль). Институт по изучению истории культуры СССР.

● **В. Мерцалов, К. Крылов, Л. Дудин. К исследованию проблем психологической войны.** (Сборник статей). Мюнхен, 1955, ст. 132. (Цикльостиль). Институт по изучению истории и культуры СССР.

● **За єдність Нації.** Місячник літератури, мистецтва і громадського життя. Рік II. Число 4 (8). Квітень 1955. Лондон, 1955, ст. 24.

● **Ол. Луговий. В кіхтях Двоголового Орла.** Історична повість. Хроніка з часів війни 1914-1917 років. І-ий том трилогії „Залізом і кров'ю". Едмонтон, ст. 350.

● **Богдан Казимира. Митрополит Андрей Шептицький та канадійські українці.** Видавництво оо. Василіян. Торонто, Онтеріо, Канада, Торонто, 1955, ст. 97-150. (Відбитка з „Пропам'ятної Книги" оо. Василіян у Канаді).

Ів. Розгін

ДЕЯКІ ЕПІЗОДИ БОРОТЬБИ З БОЛЬШЕВИКАМИ НА ПОДІЛЛІ

(Закінчення)

В селі Росоші наш член М. Рибак (галичанин) у Шевченківські дні влаштував маніфестацію, жалібний похід по селі з національними прапорами і тризубом з ялинкового віття.

Похорони учительки Осецької перетворили в демонстративний похід від Проскурова аж до Іванковець з українськими прапорами і вінками з синьо-жовтими стрічками.

Навіть візитації тодішнього подільського єпископа Івана Теодоровича, а після нього єпископа Оксіюка використовували як прикатідний здвиг народу для пропаґанди. Темою і гаслами нашої пропаґанди тоді були: скороминучість большевицької влади і відновлення влади УНР. Тепер, з 34-річної давности все це здається несерйозною забавкою, але тоді, то це мало велике значення. Використовували ми й інші нагоди для підсилювання віри в населенні у його силу і право, як також наочними прикладами доводили, що влада большевиків є чужою і ворожою Україні. В такому стані перебули до 1923-24 року, до часу устабілізування цивільної влади і запровадження в прикордонних районах особливого режиму „прикордонних смуг". В тих умовинах не лише для українців, заанґажованих у Визвольних Змаганнях, чи взагалі національному рухові, а навіть для кожного більш-менш свідомого інтеліґента чи селянина не було життя в цих місцевостях. Почались арешти і висилання всіх з прикордонних районів. Декілька наших членів впали жертвами, а решта мусіли якнайскоріше виїжджати, тим більше, що про небезпеку нас попередив один з відомих на той час місцевих діячів, що працював в Округовому Виконавчому Комітеті. Було вирішено переселятися в центральні терени України, або у великі міста. Для цього шукали різних причин і можливостей. Найбільше виїхало „учитися", а інші — працювати в різних установах, або вчителювати, бо становище вчителя давало контакт з населенням і більш-менш забезпечувало прожитковий мінімум. Таким чином, майже вся організація переселилася до Вінниці, Кам'янця-Подільського, Одеси, Харкова і Києва. Найбільший гурт опинився в Києві: хто вступив до високої школи, хто на працю до місцевої кооперації, хто почав учителювати.

У Києві ми знову відновили контакт між собою. Почали час від часу збиратися, радитися й дещо робити. Штабкватира наша була в центральному гуртожитку Комітету Поліпшення Побуту Студентів, що скорочено звався „КУБУЧ". Найважливішою справою на той час було тримати між собою контакт і взаємно допомогати. Одних треба було влаштовувати на працю, інших забезпечувати приміщенням, обідами, але були й поважніші справи, особливо перед офіційними святами (1-го травня, 7-го жовтня). Ми використовували святочний рух для протисовєтської і протикомуністичної пропаґанди. Навіть кілька разів друкували проклямації і розвішували їх на вхідних дверах гуртожитку.

Прийшов проклятий 1929 рік, після того справа СВУ, а після неї 1933 рік, що приніс страшний голод, після того 1935-й з кіровськими днями, і нарешті 1937-й. Терор, що супроваджував згадані події, майже нікого не минув. Усі, хто був забезпечений доброю „мімікрією", мусів вирушати далі, за межі України. Одні виїхали на Сибір, двоє — до Москви, автор цих рядків — на Закавказзя, а після того послідовно — до Харкова, Херсону, Білої Церкви, Дніпропетровська. Це не рятувало від „невсипущого ока" органів безпеки, але давало можливість уникнути фізичного знищення. Перед другою світовою війною ми майже втратили всякий зв'язок між собою.

***

Під час другої світової війни кілька членів нашої групи перебувало в Києві, Харкові і Дніпропетровську. Під впливом настроїв, що тоді панували, ми взялися будувати нове життя. Хоч на той час появилися інші політичні чинники, які не лише претендували, а й фактично намагалися перебрати ініціятиву в свої руки, ми також дещо робили, використовуючи колишні традиції й досвід. Про це згадаємо в наступному нарисі, а тут на закінчення скажемо, що скоро ми всі переконалися, що й „нові визволителі" нічим не кращі від попередніх, і що лише на власні сили треба покладатися у визвольній боротьбі. Остання війна забрала кілька наших членів. (Недужий з родиною, Книш Степан, Іванківський Василь і інші), а кілька осіб щасливо виеміґрували (Ів. Витязь, Олексіїв, і інші). Більшість же залишилася там, на рідних землях, або поза її межами. Вони тепер безправні і в умовах нелеґальних, але живуть з надією, що таки прийде довгожданна хвилина, коли знову воскресне Україна і світ правди і волі над ними засіяє.

(Кінець)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

День Матері.

Ню Йорк. — Кульмінаційним пунктом „Дня Матері", улаштованого старанням Окружної Ради Союзу Українок Америки в залі „Вашинґтон Ірвінґ Гайскул" у суботу 7 травня був виступ оперової співачки Марії Полиняк - Лисогір, яка в супроводі фортепіяну Ольги Дмитрів відспівала „Колискову пісню" — С. Людкевича; „Якби мені мамо намисто" — М. Лисенка; „Як їхалам з Гамерики" в музичній обрібці М. Гайворонського і „Аве Марія" — Баха-Ґунода.

Другою атракцією вечора було фортепіянове сольо Христі Чвартацької, яка, відогравши Шопена „Фантазію Ф-моль опус 49" була приневолена френетичними оплесками грати ще наддаток. Кольору надавали програмі виступи танцюристів: один при кінці першої частини програми — учнів проф. Р. Петріни „Коломийка", виконана в трьох групах, а саме: а) дві пари, б) дует і в) вісім дівчат — усе як „маків цвіт"; другий виступ — при кінці другої частини програми — був виконаний на зразок балету Любою Баран в товаристві двох „козаків" — Василя й Осипа Тершаківців. Музику на фортепіяні виконував Ігор Соневицький.

Одинадцятирічний скрипак, Олег Мітрінґа, учень Ольги фон Ольцен, яка вела фортепіяновий дострій, відограв зовсім вдоволяючо Глюка - Крайслера „Мелодію" і Пуняні — Крайслера „Прелюдію й Алеґро".

Тому, що це було в засаді діточе свято в честь матері, деклямації були виконані школярами й студентами: С. Чарнецького, „Моїй Мамі" — деклямував Василь Тершаковець; Р. Завадовича, „Вдяка тобі Ненько", дует унісоно — Марта Кизик і Ореста Кіршак; Лесі Українки, „Мати невільниця" — Зеновія Матла.

Всі артисти програми виконали свої пункти без жадної нагороди, бажаючи своєю участю причинитися від себе до звеличання свята алегоричної Української Матерії, про яку згадувала у вступній промові Іванна Бенцаль. Програма була виконана на тлі спеціяльної картини з видом майбутньої парафіяльної школи св. Юрія, намальованої п. Радишем. Дбайливо підготована програма спричинилася до гарного настрою приявних.

(С)

Батьківський Коміте при УМ Інституті.

Музичні установи — до шкільництва включно, спираються у Европі по найбільшій часті на фінансовій піддержці держави, а у нас, у Америці, на допомозі капіталу громадянських груп, чи пожерта багатих одиниць. По своїй істоті вони не є прибутковими підприємствами, а фінансові труднощі у ніякому випаду не віддзеркалюють досягів діяльности музичної установи на мистецькому чи педагогічному полі. Тому не є чимось надзвичайним, що при свойому високому навчальному поземі та щораз кращих вислідах праці учнів Укр. Муз. Інститут в Ню Йорку наюшовся в грошевих труднощах.

Звітував про них директор УМІнституту проф. Роман Савицький на окремих зборах представників учительського збору і родичів, що відбулися 26-го березня ц. р. Проф. І. Недільський цифровими позиціями представив фінансову господарку установи, яка мимо ощадного видаткування заряду на кожному кроці, станула перед бюджетовим недобором. Причина у першу чергу у високі чиншів за приміщення школи і у цьому, що поза оплатами учнів УМІнститут не мав ніяких інших прибутків.

Обов'язок створення додаткового джерела доходів спадає у першу чергу на батьків учнів УМІнституту і для цієї цілі зорганізувався був перед роком в Ню Йорку Батьківський Кружок, який опісля здекомплетувався через резиґнацію членів виділу і не міг проявити діяльности.

Присутні на березневих зборах представники батьків погодилися у цьому, що ради приспішення справи краще сформувати біля оставших членів давнього кружка новий комітет і розпочинати діяльність, чим скликати нові загальні збори і творити організацію від основ. Такий Батьківський Комітет вибраний на зборах зараз же уконституувався і до ньог ввійшли: Інж. Д. Захарченко — голова, проф. С. Нагірна — містоголова, п-ні С. Стецура — секретарка, п-ні П. Книш — касієрка, п-ні К. Олесницька — прес. реф. та члени п-ні Хоманчук, Налисник і Конашевич та інж. Осадца.

Як перший крок у цьому напрямі, щоб допомогти УМІнститутові вийти з фінансової кризи ще перед закінченням шк. року, Батьківський Комітет рішив улаштувати в дні 15. травня ц. р. Весняну Забаву для дітей та молоді в двох окремих залях У. Мист. Клюбу в Ню Йорку. Побіч товариської зустрічі учительського збору та родичів — учні Інституту та їхні гості повинні мати веселу та культурну розвагу, яка зв'яже їх тісніше з нашою музичною установою та рідним середовищем.

К. О-а.

ЦИНІЗМ МОСКВИ СУПРОТИ ПОЛЬЩІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

не дозволило англійським літакам користуватися совєтськими летовищами під Варшавою. Як у серпні 1944 року, так і по нинішній день у совєтській історіографії і пропаґанді тодішнє повстання Варшави було затіяне „гуртком польських авантюристів", дармащо головного тодішнього „авантюриста", Міколайчика, прийнято як віце-прем'єра зреорганізованого „співіснувального" уряду у Варшаві — теж для його дискредитації, для викінчення його в польському громадянстві і для замилення лише очей обдуреного в Ялті демократичного Заходу.

Ця справа, ставши тепер знову актуальною після проголошення Ялтинських протоколів і заяви Рокосовського, повинна б вплинути на зміну шляхів політичного думання польської еміґрації. На жаль, вона далі ступає шляхами україножерних теорій Дмовського, з вірою, що Польща може існувати за рахунок України. Історія не є „вчителькою життя" для поляків!

Шикаґо, Ілл.

Окружний З'їзд Відділів СУА.

Дня 13. березня з'їхалися делеґати Відділів СУА, щоб обговорити деякі питання зв'язані з надходячою IX. Конвенцією своєї організації.

З'їзд почався Сл. Божою о год. 8. рано відправленою в наміренні членів СУА. Усі членки 36. Відд. приступили до спільного св. Причастія.

Наради почалися о 2. год. попол. Містоголова Централі СУА, п. А. Хариш, відкрила З'їзд молитвою і покликала голів Відділу до президії. Рівночасно вибрано секретарку З'їзду. П. Хариш подала програму нарад і відчитала листи від Відділів в Мінеаполісі і Ст. Люїс, які не могли прислати своєї представниці.

Організацій реферат відчитала містоголова СУА п. Хариш. Подавши короткий огляд діяльности СУА від початків, докладно обговорила питання, які дали підставу до дискусії.

Дискусія зачалася від обговорення проєкту голови Відділу в Ст. Люїс, щоб в разі ліквідації Відділу майно його переходило до розпорядження Централі СУА. Присутні прийняли цей проєкт.

Велике заінтересування викликало питання членства. Обговорено способи приєднування нових членок з тим, що великий натиск треба класти над приєднування тут роджених молодих жінок і побільшити членство з жінок з Великої України.

З черги обговорювано справу ведення радієвих передач Відділів. Такі передачі з великим успіхом проводить 22. Відділ СУА. Підчеркнено важливість впровадження англомовних передач.

Дуже живо обговорювано справу преси. Відносно журналу „Наше Життя" підчеркали дискутантки велику працю його редакторки п. П. Бурачинської. Журнал є дуже гарно редаґований і, порівнюючи з усіма журналами якоїнебудь жіночої організації, наш є найкращий і найбільш репрезентативний. Дальше, присутні брали під увагу видавничу діяльність СУА і обговорювали способи поширення пренумерати „Нашого Життя".

Відносно дому Централі усі погодилися, що Відділи повинні фінансово причинитися до якнайскоршого сплачення довгу. Рівночасно на місцях подбати про власні приміщення для Відділів, бо у випозичених залях важко працювати.

Висновки з дискусій зібрала секретарка у формі побажань і проєктів до Централі і XI. Конвенції. На цьому закінчено офіціяльну частину З'їзду.

Господарем З'їзду був 36-ий Відд. СУА в Шикаґо—південь, якого членки прийняли присутніх гечерою.

Д. Б.

Міннеаполіс, Мін.

Свято Шевченка.

Українці м. Міннеаполісу, в неділю, 24-го квітня ц.р., зібралися в невеликій залі, щоб вшанувати свого великого національного пророка — Т. Г. Шевченка. Святочний вечір започатковано співом Американського Гимну. Академію відкрив короткою промовою п. Б. Гуцал. Дуже цікавий реферат в українській мові зробила п. Є. Коцюба.

Мистецька програма була на досить високому рівні та дала присутнім велику душевну насолоду й високе національно-патріотичне натхнення. Спільний хор українських церков — св. Михаїла і св. Константина під керівництвом о. Ю. Корсуня, виконав „Заповіт" і „Світе тихий" як рівно ж обидва національні Гимни. Відома українська співачка на терені міста Міннеаполісу п. Мухіна виконала дві пісні: „Ой, три шляхи" і „Хустина" — муз. Лисенка, але довго невгаваючими оплесками святочна громада змусило співачку виконати ще одну пісню „Ой, одна я, одна" — муз Лисенка. Співак п. М. Пащенко, проспівав „Ой Дніпре" — муз. п. Н. Пащенко. Молода співачка п-на Є. Берецька виконала дві пісні: „За дніпровою сагою" — муз. Заремби і „Утоптала стежечку" — муз. Лисенка. П-на Л. Міськевич деклямувала „Неофіти". Гарно деклямували малі діти: О. Station…

Голова Філії УКК, п. С. Коцюба, подякував усім учасникам концерту за їх безінтересовну, щиру працю, і всім присутнім на залі, що прийшли вшанувати незабутнього нашого найбільшого рятівника української національної душі.

Необхідно підкреслити й той сумний факт, що на академію прийшли далеко, далеко не всі. Сором, але факт незаперечний! Правда, за багатьох відсутніх падає вина безпосередньо на організаторів академії, які оголосили в церквах лише в ту неділю, в яку ввечері відбулася Академія. А тому багато радо були б прийшли, але не знали.

В майбутньому необхідно оголошувати заздалегідь на дватри тижні перед тим, як має відбутися якась імпреза, щоб уникнути подібних непорозумінь.

о. М. Годинський.

Віндсор, Онт., Канада

Свято Карпатської України.

В шіснадцяту річницю проголошення самостійности Карпатської України та в десяту річницю смерти сл. п. о. д-ра А. Волошина, першого президента Карпатської України, якого замордували большевики в 1945-ім році, Братство Карпатських Січовиків при співучасті УПА, УСГ, І УД УНА, СУМ, УНО, СГД, ЮСУМ, ЛВУ, УКВ, Укр. Греко-кат. і Укр. Православна Парафія влаштували в неділю, дня 10. квітня 1955 о год. 7:30 вечором в залі Укр. Гр.-Кат. Парафії, Свято Карпатської України, яке відбулось з великим успіхом. Свято відкрив голова Братства Карпатських Січовиків Іван Воробець-Карпатський та покликав до вступного слова о. Джулинського, який згадав у своїй промові про ту радість велику його парафіян в Галичині, коли довідались про те, що Карпатська Україна проголосила свою Самостійну Державу. Святочний реферат виголосив Іван Мордованець, який подав коротко історію Карпат. України аж до сьогоднішних. Багато з присутніх довідались в перше про історію Закарпаття. Далі говорив гість із Дітройту Ол. Палаташ, що підчеркнув багато моментів із боротьби Закарпаття за свою незалежність. Кінцеве слово виголосив д-р П. Сайкевич, який порівняв змагання закарпатців з галичанами у 1918-20 р. й взагалі всіх українців, де б вони не жили, за визволення Української Держави.

Гарно віддеклямували „Сходить сонце" Галина Мордованець, „Любіть Україну" О. Вишинська, „Карпатська Україна" Б. Цап. Пані Лозинська приготовила сценку „На могилах героїв" у виконанню Рідної Школи УНО.

Співом та музикою звеличали концерт знаний співак Ілько Косіковський, якому акомпаніювала Ліда Лапка. Піяно-сольо відіграв А. Лозинський. „Українська думка", хор СУМ-у відспівав: Китастого, „Карпатські Січовики" і Кишакевича, „Не плакати нам".

Перед програмою відправлено Панахиди в Укр. Греко-Кат. і Укр. Православній церквах.

Іван Воробець-Карпатський.

● **Чотири американські** турбомоторові літаки і чотири великі транспортові літаки відлетять до Австралії в половині травня ц. р., — щоб для маніфестації приязни ЗДА — відвідати кілька найбільших австралійських міст у „місії доброї волі".

● **„Голос Вільного Китаю"**, радіовисильня китайських націоналістів на Формозі, передачі якої призначені виключно для населення на китайському суходолі, опинилася тепер, після заяви державного секретаря Доллеса і президента Айзенгавера про готовість вести переговори з китайськими комуністами, у дуже важкій ситуації. Центральною темою всіх передач цієї радіовисильні було погрожування комуністам, що національний уряд вернеться і переможе комуністів. Як же повірять йому в ці обіцянки китайці, коли Америка, без якої така війна неможлива, переговорює з Пейпінґом?!

Роман Пачовський

ВИСТАВА ІВАНА КУРАХА

Перед роком прибув до ЗДА з Італії відомий в Европі український мистець Іван Курах. Прізвище мистця відоме в Італії, де він студіював і почав свою мистецьку кар'єру ще в 1939 р. Сорок індивідуальних вистав, численні групові включно з венецьким Бієнале 1950 року — це поважний дорібок, якими мало хто з українських мистців може похвалитися. Картини Кураха знаходяться у відомих італійських ґалеріях і в приватних збірках, розкинені по світі. Про Кураха писали відомі італійські мистецтвознавці та мистецькі критики столичних міст Европи, в яких виставляв.

Від 5-21 квітня відбулася перша вистава Кураха в Ню Йорку в Ґалерії 21 при 63-ій вул. Вистава українського мистця в центрі міста не часте явище. Курах виразно виступав, як українець. При самому вході до ґалерії глядач, кинувши оком на першу картину, відчував українського мистця. Тут теж можна було читати різномовні рецензії про творчість Кураха. Шкода, що ця українська частина вистави була приміщена у вузькому коридорі, а не в середині ґалерій, де глядач мав би більше простору. Курах перебув війну на Україні і закріпив ці переживання в „документах часу", як це він їх називає. В схоплюванні воєнних вражень він дещо нагадує Іванця. Характеристичне тут відчуття української природи і землі зимою. Скулені постаті жовнірів і селян вказують на суворість зими. Мистець схоплював ці шкіци при 40-ах ступнях морозу. Олив'яно - сіре небо пригнітає до землі людей в лахміттях. Картина „Молитва перед боєм" приковує увагу глядача зображенням тієї безнадійности, перед якою стояв вояк на сході. Група їздців стоїть звернена обличчями до важкого обрію — невідомої долі.

Олив'яно-сірі тони не покидають мистця навіть після повороту з війни до Італії. Його урбаністичні теми в дечому нагадують Утрійо, але коли в парижанина глядач настроюється спокоєм тихих вуличок Парижу, то в Кураха щось зовсім протилежне. Його італійські вулиці навіяні середньовічним містицизмом. В них немає сліду погідности італійського ренесансу. Мистець передає глядачеві свій смуток душі, майстерно оперуючи сірими тонами. Кольористичні засоби Кураха дуже скупі, поза сірою різних відтінів мистець рідко дозволяє собі на червоні чи жовті плями. Його небо й зелень одностайно холодні. З урбаністичних картин треба відмітити „Вулицю вночі", „Старий квартал в Неаполі" і „Вулицю в Капрі". В першій з них мистець досягнув найбільше експресії — тут самота без меж. Це одна з найбільш характеристичних картин мистця на виставі. З краєвидів особливо „Село біля Тренто" та „Ломбардський краєвид" відзначалися гармонією кольорів. Перехід до абстракції в американських картинах мистця замітний збільшенням кольористичної ґами, але мистець багато втрачає з того, що надбав в роки війни на Україні й опісля в Італії. Не можемо вичитати настроїв мистця з ряду абстрактних композицій, зрештою, менше цікавих від вищезгаданих.

Українців на виставі було не багато. А шкода.

У СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ

Щоб оминути зайвих непорозумінь і нарікань збоку ВШ Клієнтів, які до того, не знаючи наших технічних умовин, висловлюють своє недоволення іноколи у невідповідній формі, просимо у присиланні оголошень триматися таких засад:

1) „Свобода' не потребує запевняти і доказувати, що вона є національно-громадським часописом. Але так само ясно, що кожний часопис — це підприємство, оперте на фінансовому бюджеті і тому, присвячуючи всю редакційну частину своїх сторінок національно-громадським справам, не всилі присвячувати й адміністраційну частину, себто друкувати оголошення даром, чи пів-даром. Прикро стверджувати, що деякі наші установи й організації, не оспорюючи своїх видатків на прерізні цілі, є дуже чулі якраз на пукті плачення оголошення в рідному часописі, який чейже є теж такою громадською установою, що має великі видатки.

2) Адміністрація „Свободи" мусить мати текст оголошення найменше на 3 дні перед виходом числа, в якому оголошення має бути надруковане. Просимо при цьому брати під увагу, що „Свобода" є антидатована, себто появляється напр. в понеділок з датою вівтірка. Коли напр. Адміністрація дістає текст оголошення поштою в четвер передполуднем з бажанням Клієнта, щоб оголошення появилося „в суботу", отже насправді у тому числі, яке в четвер ломиться, щоб вийти в п'ятницю вранці з суботішньою датою, то — очевидно — технічно неможливо виконати таке замовлення. Тому, повторяємо, кожне оголошення мусить бути вислане на кілька днів раніше, щоб Адміністрація дістала його найменше на три дні перед бажаним терміном.

3) Просимо обов'язково платити належність за оголошення негайно після одержання рахунку. Не ображуючи нікого з ВШ Клієнтів і не квестіонуючи їх солідности, совісности і доброї волі, Адміністрація не може проте друкувати надсиланих оголошень, поки попередні незаплачені. Це торкається особливо тих випадків, коли на ввічливу пригадку збоку Адміністрації — не одержано відповіді у формі грошевого переказу. Тому просимо всі ті ВШ Установи й Фірми та окремі особи, які залягають ще з вирівнянням рахунку за оголошення — негайно залеглість вирівняти.

4) Присилаючи оголошення, дуже просимо писати текст читко, виразно з відступом між рядками, як також виразно подавати свої бажання щодо величини й дати оголошення та підписуватись під замовленням і подавати адресу так, щоб не виникали непорозуміння. З свого боку Адміністрація завжди старалась точно й совісно виконувати бажання ВШ Клієнтів, так буде робити й надалі.

● Ціна оголошення $1.40 за цаль (одна колюмна). ●

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ".

Спорт

ТРИЗУБ ПЕРШУНОМ ДРУГОЇ РУНДИ

Блу Белз — Тризуб 1:1 (1:0)

Ворота для Тризуба здобув Тригубенко в 77 хв.

Филаделфія, 1 травня. — Минулої неділі відбулись тут сенсаційні футбольні змагання за першість Пенсилвенської Ліги. До бою стали обі дружини в своїх найсильніших складах. Тризуб мусів на жаль грати без Марчука і братів Яріменків. Тут рішалось, хто буде першуном. Господарі мали вже одну точку страчену, так, що Тризубові вистачало тільки ремісувати і вже запевнене буде перше місце. І так сталося. По завзятій і повній емоцій грі, Тризуб зійшов з грища переможцем. Гра провадилась від початкку до кінця нервово. Вже в 5 хв. господарям вдається здобути ворота. Радости з боку американців не було кінця. Наші натискають на ворота противника, але без успіху. В тому часі бачимо різні помилки судді в нашу некористь. На це реаґує багато зібрана публіка.

По перерві противник зі всісі сили натискає на наші ворота, де заступник Анноха, Варварук показує свої здібности і виловлює ці небезпечні м'ячі. Наші рівнож не сплять, але цілою парою натискають, і бачимо гарні заграння, д-ра Павлічки, Фрайманіса, Світенка та Тригубенка. Мудре заграння -дра Павлічки, і гра господарів на полі карному робить руку. Публіка шаліє з радости. Наступає рішальна хвилина. Гарасим підходить до м'яча і сильним стрілом б'є, але в поперечку. Ця хвилина, була трагедією Тризуба. Як змагуни, так і глядачі попросту оніміли. Але не тривало хвилину. В 77 хв. Фраймаліс переловлює м'яч, хоче його копнути, але оборона і воротар не допускають до цього. М'яч відбитий від воротаря чи оборонця дістається до Тригубенка, а цей довго не думаючи, гарним стрілом уміщує м'яч в сітці. Радости не дається описати. Бачимо приїзд багатьох авт поліції, і безсторонню поставу судді. Ще кілька заграць з одної і другої сторони і наші сходять з грища переможцями. В саме п'ятьліття Тризуба це цінний дарунок проводові. Ґратулюємо змагунам і проводові за цей їх великий успіх.

П. К.

ЮРІК ТРАККЕРС — „СІЧ" — ЕЛИЗАБЕТ 2:1 (2:1).

Филаделфія, 30 квітня. — На запрошення професійної дружини Юрік, тут минулої суботи відбулись футбольні змагання між вище згаданими дружинами. „Січ" виступила до цих змагань в скріпленому складі з Конопасевичем, Павлюком і Сантосом, але без Олиниця. Гості показалися з якнайкращої точки. Грали, як з „книжки" об'їжджали господарів, як хотіли, і закінчили з похвальним вислідом. Вислід 2:1, це є направду успіх „Січі". Правда „Січ" і могла легко ці змагання виграти, але треба прийняти до відома, що противником був мистець професіоналів. Численні українські глядачі з подивом оплескували гарну гру Січовиків. До 15 хв. Січ має більше з гри і в тому часі стріляє навіть ворота. Опісля щойно в 31 хв. Юрік по тяжких трудах вирівнює. При кінці гри Юрікові вдається навіть вислід підвищити, мимо того, що „Січ" являється кращою.

По перерві обі дружини стараються змінити вислід, але ані одній не вдається. Так як в першій так в „другій півгрі „Січ" грає дуже амбітно; якщо б було кому стріляти на ворота, то напевно „Січ" була б побідником цих змагань. На спеціяльне вирізнення в „Січі" заслуговує воротар Кулішенко; всі інші вповні вдоволили.

Січ грала ці змагання в складі: Кулішенко, Панкевич, Людтак, О. Голюка, Маданчук, Клюків, Сохан, Вітюк, Сантос, Конопасевич, Павлюк, Маркусь, Ю. Голюка, Столяренко.

П. К.

ВСЯЧИНА

КОПАЛЬНЯ ПІД ОКЕАНОМ

Одна з найбільш незвичайних копалень у світі — це копальня „Домініон Вабана" при острові Бел у провінції Нюфаундленд. Загартовані гірники видобувають там річно 2,800,000 тонн руди на глибині 1,600 стіп під бурхливими хвилями Атлантійського океану в затоці Консепшен. Вхід до копальні є на березі острова; гірники мусять їхати на порожніх візках попід океаном три милі, заки дістануться до місця праці. Хоча дорога туди й назад займає багато часу, то все таки підводні шахти, немов велетенські пальці просунені в дно океану, дають величезний видобуток: вся руда, що її тільки видобудуть з цієї копальні, негайно переробляється в гутах Британії і Німеччини, а видобуток руди за наступних сім років уже сьогодні є проданий. Компанія, яка є власником цієї копальні, видала 11 мільйонів долярів на розбудову копальні, щоб вможливити видобуток відповідно до запотребування.

(„Канадійська Сцена").

● **П'ятий день травня** був найгорячішим днем в історії Ню Йорку, бо температура повітря дійшла була до 86.9 ступенів. Досі найвища температура в цьому місті в дні п'ятого травня становила в 1934 році — 86.4 ступня. В цьому ж дні в дільниці Бронксу громом забило 16-річного хлопця над затокою Пелгем.

● **В Індії** парлямент прийняв урядовий проєкт реформи подружнього права. Дотеперішнє подружнє право в Індії опиралося на прастарих звичаєвих традиціях, різних у різних провінціях краю. Це — перша спроба модернізації подружнього законодавства в Індії, з уведенням обов'язку цивільної реєстрації подружжя, заборони біґамії, права на розвід, права жінок і вдів до мастку чоловіка і т. д.

● **1,000,000 тонн вуґілля** пропало в Англії через дикі страйки, неконтрольовані юніями, що вибухали в різних вуґільних копальнях впродовж минулого року. У теперішньому страйку в Йоркшині пропало вже 300,000 тонн вуґілля.

● **Юджін Блек,** президент Міжнародного Банку для Відбудови й Розвитку, після наради з прем'єром Шельбою й іншими італійськими достойниками в Римі, заявив, що буде рекомендувати, щоб названий Банк дав Італії 70 мільйонів долярів довготермінової позички на промислові інвестиції.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 349 відбудуться в неділю, 15-го травня, в домі Лісного. — І. Шеґера, предс.; В. Ясіновський, кас.; М. Лісний, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Т-ва Зап. Січ, відд. 371, відбудуться в п'ятницю, 13-го травня, о год. 8. веч., в Січовій залі при 506 S. 18 Ave. Прохається членів приходити на збори відділу і платити свої місячні вкладки точно щомісяця. — І. Оверко, предс.; П. Заболоцький, кас.; Ю. Баранюк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Зоря, відд. 69, відбудуться в суботу, 14. травня, о 8. год. веч., в церковній залі св. Юрія, заля ч. 5, під ч. 33 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — М. Ликтей, секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН. — Т-во Українська Січ, відд. 59, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в суботу, 14. травня, в У. Н. Домі, 517 Галет вул., о год. 7:30 веч. Взивається все членство, щоб всі прибули на час і вирішити, чи маємо вислати делеґата на Конґрес УККА. Проситься все членство платити свої вкладки на час і найдалі до 20-го кожного місяця. — Управа.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, відд. 206, відббудуться в суботу, 14-го травня, о год. 10. рано. Ухвалено зборами Т-ва, щоб відсвяткувати річницю Відділу в такому порядку: Служба Божа за здоров'я членів і панахида за померлих о год. 9. рано в правосл. церкві св. Михаїла, по відправі збори і товариське прийняття. Обов'язком кожного члена взяти участь в церкві і на зборах. З нагоди річниці нашого заснування стараймося приєднувати нових членів до товариства і до У. Н. Союзу.

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во ім. Т. Шевченка, відд. 156, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в У. Н. Домі в суботу, 14. травня, о год. 8:30 веч. Просимо всіх бути присутніми на цих зборах, на яких мусимо вирішити справу пікніку. — В. Новак, секр.

БАЛТІМОР, МД. — Б-во Пр. Тройці, відд. 320, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. травня, о год. 1:30 попол., в Укр. Гор. Клюбі, 3101 O'Donnell St. В програмі зборів буде вибір делеґата на VI. Конґрес УККА і представника до локального Відділу УКК. Проситься усіх членів прибути на означений час і вирівняти свої залеглості та вирішити інші важні справи. — Д. Пісецький, предс.; І. Малко, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, Відд. 36, повідомляє своїх членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 15-го травня, о год. 4:30 попол. Просимо всіх прийти численно, бо маємо багато важних справ до вирішення; довжних напоминається вирівняти свої вкладки, також прошу розрахуватися за баль. — Е. Ґеруля, предс.; М. Шворш, кас.; С. Гунька, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. — Б-во св. о. Николая, Відд. 276, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 15. травня о год. 2. попол. Просимо всіх членів прибути, бо є дуже важні справи до полагодження. — С. Іваницький, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Б-ва св. Ап. Петра й Павла, Відд. 220, відбудуться в суботу, 14. травня, о год. 7:30 веч., в параф. залі, 4950 S. Paulina St. Всі члени обов'язково мають явитись, бо є важні справи до вирішення, як рівнож пригадується довжникам, щоб цього місяця вирівняли свої залеглі вкладки. — Г. Гарасим, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Т-во Над Збручем, Відд. 280, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. травня, о годині 2-ій попол., в Укр. Гор. Клюбі, 608 Вест Лакавана Еве. Пригадується довгуючим членам, щоб старалися платити начас. — О. Запоточний, Р. Рубльовський.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Укр. Січ, Відд. 170, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 15-го травня, о год. 6-ій веч., в У. Н. Домі, 183 Fleet St. Проситься членів громадно прибути, є важні справи до полагодження. Членів, які довгують проситься вирівняти заборгованість. — І. Грабар, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Відд. 397 повідомляє своїх членів, що побір складок є в суботу, 14-го від год. 7:30-8 і в неділю, 15. травня від год. 12-2 попол. Пригадуємо, що вкладки мусять бути вирівняні точно. Хто залягає більше як 3 місяці, буде суспендований. — М. Субтельний, О. Штогрин.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Т-во Укр. Січ, Відд. 182, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. травня, о год. 2-ій попол., в парафіяльній залі, 45-47 Говп Еве., Пасейк. Проситься членів прийти на збори та вирівняти свої належитості. Довгуючих членів упоминається ще раз прийти на збори та вирівняти залеглі вкладки, в противнім разі будуть суспендовані. — Управа.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Заряд С-ва Благовіщення, Відд. 125, повідомляє членів, що на річних зборах перевибрано той самий уряд. Рішено вислати з каси жертви на сироти, на ЗУАДК, продовжувати наше членство в загально українських установах, як УКК та ЛАУП в Шикаґо. Дальше рішено, щоби збори Відділу відбувалися в кожну третю неділю кожного місяця. Наступні збори відбудуться в неділю, 15. травня, о год 1. попол., в „Союзовім Домі" при 845 N. Western Ave. Просимо членів приходити на збори, платити членські вкладки. — Управа.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — З важних причин місячні збори „Дністра", Відд. 361, відбудуться виїмково в п'ятницю, 13. травня, о год. 8. веч., в домівці при 119 Еве. А, І. пов. Будуть звіти: фінансовий, опікунів хворих, статутові і бенефітові справи, підприємства, кореспонденція. Перед зборами приймається вплату членськихх внесків. — І. Галичин, предс.; П. Кучма, фін. секр.; В. Вишиваний, кас.; В. Варагура, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Б-ва св. Василія, Відд. 339, відбудуться в суботу, 14. травня, о год. 7. веч., в домі Громади на Лавренс вулиці. Проситься всіх членів, місцевих і позамісцевих, бути присутніми, а довгуючих проситься прийти і вирівняти залеглі вкладки. — О. Будай, предс.; В. Мущинка, кас.; А. Хромяк, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Місячні збори Б-ва св. Арх. Михаїла, Відд. 147, відбудуться в неділю, 15. травня, в парафіяльній залі, 803 Фронт вул., о 2-ій год. попол. Просимо членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Також буде вибір делеґата на Конґрес УККА. Напоминається членів, що залягають з вкладками, прийти на збори і вирівняти свої вкладки. Якщо не заплатять цего місяця, будуть суспендовані, як старші так і діти. — І. Зазворський, предс.; Г. Віленкий, кас.; І. Федорак, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. — Т-во А. Бончевського Відд. 10, повідомляє всіх своїх членів, що Збори відбудуться в неділю, 15-го травня, зараз по першій Службі Божій в парафіяльній залі. Проситься всіх членів прийти на збори, а довгуючих вирівняти довги за минулий місяць. — М. Хома, предс.; В. Глива, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. М. Грушевського, Відд. 219, повідомляє своїх членів, що чергові місячні збори відбудуться в суботу, 14-го травня, о год. 7:30 веч., в церковній залі, 675 South 19th St. Просимо усіх членів явитися, бо маємо важні справи до полагодження. — Управа.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Б-во св. о. Николая Відд. 369 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 15-го травня, о год. 4-ій попол., в церковній залі. Проситься всіх членів прибути на збори і вирівняти місячні вкладки. — Управа Відд.

ЙОНГСТАВН, О. — Т-во ім. О. Басараб, Відд. 348, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. травня, зараз по великій Сл. Божій, в церковній залі при 526 Вест Рейен Еве. Проситься усіх членів прибути і заплатити свій довг. Члени, що не заплатять, будуть виключені з Відділу. — М. Черніґа, предс.; М. Періґ, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Повідомляється членів 204-го Відд., що місячні збори відбудуться в суботу, 14-го травня, о год. 8-ій веч., в залі 334 Іст. 14 вул. На зборах буде вибір делеґата на Конґрес УККА, що відбудеться цього місяця у Ню Йорку. Пікніковий комітет повинен явитися в комплеті на зборах в справі приготувань. Присутність всіх членів обов'язкова. Місячні вкладки збираємо два рази у місяць, то є друга і четверта субота по першім. Члени, що працюють на нічну шифту, можуть вплачувати свої вкладки д-рові М. Марків, нашому урядникові, який працює в офісі у Івана Ґелетія від год. 7-ої рано до 4-ої попол. крім неділі і свята. Tompkins Square Employment Agency, 33 — 3rd Ave., N.Y. Tel. ORegon 3-4405. — П. Марко, предс.; І. Крочак, кас.; Г. Бакуменко, рек. секр.; В. Гасій, фін. секр.

В другу річницю смерти незабутнього Мужа, Батька й Дідуся сл. пам'яті

ВАСИЛЯ РАТИЧА

відправиться

СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ

дня 14-го травня 1955 р., о год. 10. ранку

в гр. кат. церкві Пречистої Діви Марії в Ню Бронсвік 70 Plum Street.

Цією дорогою повідомляємо Рідних, Друзів та Знайомих і прохаємо взяти участь у Богослуженні!

Дружина: Анна РАТИЧ,
Сини: Любомир, Олег і Ростислав.

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини.

ЧЛЕНСТВО В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ, ЦЕ ВАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ОСОБИСТИЙ ІНТЕРЕС! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 3460. Щасливі вісті.

Найближчого дня Тарзан відшукав плем'я Вакубі; з ним був і льояльний Бей-Ет.

Вакубі був безмежно втішений, коли Тарзан вияснив, що їм вільно повернутися додому.

Розмовляючи й сміючись, мала громада йшла до села.